

Universitätsbibliothek Paderborn

Homiliæ Qvadragesimales Reverendissimi D.ni P. F. Hieronymi Baptistæ De Lanvza Venerabilis memoriæ Episcopi Barbastrensis & Albarrazini, Ord. FF. Prædicatorum

Ex Hispanico idiomate in latinum perfectè fideliterq[ue] iuxta posteriorem omnium, nouamq[ue] editionem translatae, & ab innumeris cùm S. Scripturæ, tùm SS. Patrum typographicis erroribus emendatæ ... cum triplici Indice ...

Lanuza, Jerónimo Bautista de

Antverpiæ, 1649

Primo die Martis Quadragesimæ. Homilia Septima. De ingressu in Hierusalem. Cum intrasset Iesus Ierosolymam, commota est uniuersa ciuitas, dicens: Quis est hic? Matth. 21.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53012](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53012)

Vatis Iaelis, præmissis enim multis iisque gra-
uioribus diei iudicij considerationibus, tandem
Iael 2.12. his terrificis verbis finit: *Magnus dies Domini,*
& terribilis valde, & quis sustinebit eum? cuius
hæc ea est mens, vt præueniamus, & tam hor-
renda damna fugiamus: quocirca addit: *Nunc*

ergo dicit Dominus: Conuertimini ad me in toto
corde vestro, in ieiunio & fletu, & planctu &c.
Dominus igitur, vt ita faciamus nobis suam
concedat gratiam superfluentem, vt illa mu-
niti, in die illo tremendo audire mereamur. *Veni-
tise Benediciti &c. Amen.*

S V M M A R I V M

HOMILIAE SEPTIMAE SEQUENTIS.

STENDIT nobis præsens Euangelium duo impleta, olim prædicta per
Vatem Habacuc, quæ Christi miraculorum lux clarissima efficeret.
Primum: cælos obnubilare. Secundum: terram illuminare a. Pri-
mum patet: illustrioribus enim Christi miraculis excæbatur sacer-
dotes, & Doctores, quos cælos dixeris, ob status sui excellentiam, &
obtenebrabantur, dum inquirunt, *Quis est hic?* b. & mentis inuidencia seipfos depaf-
cuntur, Christi que gloriam student obnubilare c. Secundum patet in eo, quod po-
pulus (id est terra) iisdem Christi miraculis ita illustratur, vt eorum conuincat nequi-
tiam d & iniquitatem, quam paulo aute perpetrarant, dum eum morti adiu-
cant e. iisque declarat; hanc sententiam illis vertendam in perditionem f. Ingressus
Christus ciuitatem, congruenter recta tetendit ad templum g. vbi malitia Religio-
nem mutauerat in sacrilegium h, & sub titulo Dei, ac sacrificiorum, furta committe-
bantur i: Ibi Christus omnes curauit infirmos: est enim domus eius, domus salu-
tis k. Maximumque operatus est prodigium, à Dauide præcantatum, nimirum lau-
des puerorum l.

a §. 1.
b §. 2.
c §. 3. 4. 5.
d §. 6.
e §. 7.
f §. 8. 9. 10.
g §. 11. 12.
h §. 13. 14.
i §. 15.
k §. 16.
l §. 17.

- §. 1. Impletur hic prophætia Habacuc, quod lux Christi oprit cælos, & illuminat terram.
- §. 2. Aspernatoria fuit hæc Iudæorum interrogatio. *Zoilu enim proprium est querere. Quis est hic?*
- §. 3. Fornax inuidiæ pectus est diaboli, proinde illam non vidit D. Ioannes inter ea, quæ sunt in mundo.
- §. 4. Inuidia peccatum est occultum: Ex duobus cognoscitur effectibus, cordis & lingue commotione. *Quis est hic?*
- §. 5. *Videre est in Saul binos hos effectus inuicæ, quem spiritus nequam exerucia-
bat.*
- §. 6. Populi dicebant. *Per ignorantem po-*

- pulum confundit Deus sapientes, & transfuratur cælos, & terram.*
- §. 7. Populi dicebant. *Conuincit Deus ex ore populi Principes, vt iniquos iudices. Sic autem iudex, vt sponse nasus.*
- §. 8. Hic est Iesus, præmonet Principes ore populi Dominum, quod si Christum perderent, & vitam suam perderent.
- §. 9. Propheta. In memoriam reuocat Deum his Principibus, ex ore plebæ; id quod de Christo per M ysen prædixerat.
- §. 10. Hoc egit Deus Principibus per os populi, id quod egerat per os asina cum Baalam.
- §. 11. Intrauit in Templum Recta tetendit Christus ad templum, veniebat enim sacrificiandus.

- ficandus; & doctus episcopus, in quo er-
ruit Theophilus Alexandrinus.
- §. 12. Eticiebat omnes &c. In Reipublica
salutem, purgatur templum: hoc enim est
corporis huius stomachus.
- §. 13. Vendentes & ementes. Adductio a-
nimalium circa templum, bonum habuit
principium: porro de bono educimus ma-
lum.
- §. 14. Speluncam latronum. Latrones e-
rant hi, quos D. Cyprianus vocat honora-
tos, & Amos vicinos pomorum, sanguisu-

- gas, qui perdunt Rempublicam.
- §. 15. Speluncam latronum: Deum illi
sumebant nequitia sua pallium, ipsis peiores
Sodomitis: sufficiunt illam virtutis orna-
mento.
- §. 16. Sanavit eos. Omnes infirmos curavit
Christus in templo: locus enim est omnibus
misericordia, ut dixit David.
- §. 17. Numquam legistis: Ex ore infan-
tium &c. Maiorem vim habuit vox in-
fantium; quam Danielis; quam ut talens
expendit propheta rex David.

H O M I L I A VII.

DE INGRESSU IN HIERUSALEM.

Primo die Martis Quadragesimæ.

*Cum intrasset Iesus Ierosolyman, commota est vniuersa ciuitas, dicens:
quis est hic? Matthæi. 21.*

ARRAT nobis vitæ Chri-
sti commentator D. Mat-
thæus, eius in urbem Hier-
osalem ingressum ipso die
Palmarum: tanto celebrem
triumpho, præclaris accla-
mationibus, & perillustri
gloria solemnem, ut su-
premi Principes, & Reipublicæ gubernatores
obscurearentur, Magna (fateor) fuit illa maiestas
ac gloria, quâ Christus ipso Transfigurationis
die apparuit gloriosus; autamen fuit hæc sub
modo solemnior. Illa enim fuit in monte scorsim
& solitariè, hæc in totius orbis illustrissimo fo-
ro, ciuitate nimirum Hierusalem. Tunc eius
lateri Moyses & Elias sociantur, cum eo collo-
quentes; nunc latus eius ciungunt Apostoli, &
stipat discipulorum, ac innumerabilis populi
multitudo. Ibi melos iam ei decantat Angelo-
rum chorus; Hic puerorum vagientium, & à
matrum vberibus suspensorum laudes insonat,
& benedictionibus acta replet multitudo. Au-
ditatum fuit Paterna de celo vox testificans

de filio suo: Modo de terra in caelum Regnant
per nubila voces. Lego ibi discipulos nimio ti-
more visionis prostratos, Principes Ecclesiæ, hu-
ius vocis tonitru percussos: hic lego Principes
synagogæ turbatos, perterritos, & tanta caligi-
ne circumfusos, ut nec Christum præsentem
agnoscant, inquirant quæ. *Quis est hic?* Illa hora
erat, in qua secretam haberi voluit gloriæ suæ
visionem. *Nemini dixeritis visionem.* In hac vero, *Matt. 17.*
toti mundo vult esse notissimam: ad hoc enim in
omnium oculis triumphator intravit ciuitatem:
spectant eum ingredientem ipsi Iudeorum
Principes, qui paucis ante lapsis diebus eum
morti addixerant, & voce præconis proclamaue-
rant, ut si quis sciret, ubi esset, indicaret, ut in-
uicerent illi manus & ad effectum perducerent
factam iam pridem resolutionem: hunc intuen-
tur modo turbati, conterriti, in eius præsentia
tremuli, & quasi lethargici: querunt *Quis est
hic?* Deinde coram eis, & tota urbis synagoga
templum adit tanquam domum sibi propriam,
& quam etiam hoc nomine compellat audien-
tibus ipsis sacerdotibus *Domus mea*, & se gessit,
P p i

vt eius Dominus, eos eiciens, qui eam profana-
 bant, horum mensas evertens, nummosque per
 terram effundens, alios cum suis cathedris de-
 turbans: hos illosque flagello cedens; illincque
 exterminans, valut canes (nam vt opinatur D.
 Hier.) eos etiam hac vice flagello cecidit; & hos
 qui se gentem toto mundo dignissimam reputa-
 bant latrones inelamat. Hic ex professo sedit, vt
 cuncti eius ceruant mirabilia: cecos illuminat,
 claudos rectificat, debiles infirmosque roborat, a-
 deoque suam ostentat gloriam vt ipsi ephraim ac
 puerili eam decantent, solemni quadam, & inau-
 dita haecenus melodia. Gloria haec tanta fuit, vt
 orbis & vrbis excrucietur sapientissimos, ipsa no-
 stru illustrabit intellectum, si cum Deus sua dis-
 ponat gratia: vt vero nobis eam obtineat Hie-
 rarcliam Imperatrix, illi dicamus *Aue Maria.*

**S. I. Impletur hic propheta Habacuc, quod
 lux Christi operis celos, & illuminat ter-
 ram.**

*In proam.
 Lib. 2. in
 Habacuc
 ad Chro-
 nium.*

Paucissimis verbis explicat D. Hier. quod a-
 lij pluribus, doctissimisque declarauerant ra-
 tionibus, qui Canticum Habacuc explana-
 runt. Quanto superfluius obsecutus ac diffici-
 lius est hoc Canticum, tanto clarius ac manife-
 stius est, si illud, vt prophetiam de Christo con-
 sideremus. *Manifestissimam de Christo continet
 prophetiam.* Licet autem hoc verum sit in omni-
 bus versibus, a primo, in quo clare proponitur e-
 ius conceptio operante Spiritu S. in ventre vi-
 ginali (quam mirabili hic roglyphico iuxta aliam
 lectionem, vocat montem Pharan, & secundum
 Septuaginta. Montem condensum & vmbrosum)
 vsque ad vltimum, quod praenuntiat iudicis ad-
 uentum, & Sanctorum sua opitulanta gratia, tri-
 umphos, illam pariter victoriam qua de morte
 triumphauit, Particulari tamen modo hoc ve-
 rum dicimus illis verbis quibus declarat, id quod
 venturum erat, dum ipse praclarioribus radiaret
 miraculis: *Operis eius gloria eius, & laudis eius
 plena est terra.* Ad litteram nihil his verbis ob-
 scurius. Patet enim sole oriente, celos eius radiis
 magis quam terram illustrari: sunt enim caeli
 corpora diaphana, luci recipiende aptissima: ter-
 ra vero corpus est de se obscurum, vt quantum li-
 bet clara sit lux, eam tamen penetrare, nullo mo-
 do possit. Qui igitur fieri potuit, vt Diuino illo
 sole suos emittente radios splendidissimos, caeli
 obnubilentur, obtenebrentur, & obscurantur:
 terra vero illuminetur, plena lucis & laudis: Ob-

*Habacuc
 3. 1.*

scura sententia, sed de Christo intellecta, *Manife-
 stissimam* (ait D. Hier.) *continet prophetiam*, Chri-
 sti gloria, erat illa claritas, quae ex eius persona
 resultabat, ob patrata miracula, quibus ipse illu-
 strior, quam sol suae lucis radiis fulgentissimis:
 Haec eius praecellentissima totius vitae suae glo-
 ria maxime enituit in ingressu illo die Palma-
 rum, quo omnium mirabilium suorum effectit
 prodigium mirabilissimum. Ita D. Thom. ex
 opinione Orig. & D. Hieron.

Duo praeter ceteris illustriora Christus fecit
 miracula in gloriam suam. Primum, quod ceteris
 dedit principium, & quasi statuit fundamentum,
 quando in nuptiis Canae Galilaeae, aquas in vina
 conuertit: fidemque in discipulorum cordibus
 stabiliiuit; *Hoc fecit initium signorum Iesus, & ma-
 nifestauit gloriam suam, & crediderunt in eum
 discipuli eius.* Secundum fuit, quo & cetera con-
 cludit, Lazari resurrectio, de qua ipse testatur:
 illam corporis infirmitatem, quinimo mortem
 cessuram in eius gloriam: *Pro gloria Dei, vt glo-
 rificetur filius Dei per eam.* Ac proinde D. Ioann.
 (vt ipse ait) sicut in se suscepit, tantam ea referre
 miracula, quae maxime vergebant in Christi glo-
 riam eiusque testem Diuinitatis: prius praemi-
 sit, vt petram fundamentalem, posterius autem
 vltimum addidit, velut aedificij clauem, quae il-
 lud obserauit. Attamen praeter illa duo illud
 fuit eminentius, quod die Palmarum operatus est,
 & in ampliore suam caelae gloriam: Licet enim
 praclarum fuerit prodigium ad nuptias equam-
 in vinum transubstantiare, contigit hoc tamen
 in re seu creatura, in quam ita ipse pro sua oper-
 rabatur voluntate, vt nullatenus esset, aut posset
 inueniri resistentia, qua Dei praeepto repugnetur.
 Deum si suspendit omnino fuerit prodigium,
 Lazari resuscitatus fuit tamen teste D. Hier. in
 his rebus, quarum nulla simplici voci & Dei poterat
 resistere voluntati, prout nec ipsa potest
 mors, nec ipsa anima, nec ipsum corpus. Hic ve-
 ro ingressus, contigit ipso efficaciter operante in
 cordibus liberis: quinimo multis eorum contra
 Deum refractariis, & non minus ipso Pharaone
 obduratis. Et non tantum hoc in vno vel altero,
 sed melius dixero in millionibus est operatus.

Iam Agni Paschalis imminere solebat,
 qua (secundum id quod refert D. August. ex
 probatis auctoribus) iuxta ream supputationem
 plures illo die in sola Hierusalae erant, quam ho-
 die in Hispania: quia diei, aliquoties inuentos
 fuisse tres milliones Iudaeorum, qui toto orbe
 dispersi ad illam solemnitatem concurrerant,
 absque illis qui Hierosolymis, & in Palaestina mor-
 tabantur.

*3. 1.
 de 1197.*

rabantur. Præter illos conueniebant multi Gen-
tiles, vt notat D. Ioannes. Paucis ante diebus
Christo litem concluderunt in pleno concilio
Principes & Sacerdotes, sub Præsede summo
Pontifice Cæsaria, assidentibus omnibus suis
Cardinalibus & prouinciâ sententiâ diffiniti-
uâ mortis, tali animo, ac intentione, vt (teste
D. Ioanne) voce præconis per totam urbem
precepissent, & affixis ad platearum angulos si-
dulis dictam sententiâ promulgassent sub gra-
ui pœna, mandantes siquis nosset vbi esset Iesus
Nazarenus, illico denuntiaret, vt exequerentur
supremi Capituli ac Consistorij conclusionem.
His ita dispositis, & ludæis in eius necem con-
spirantibus, proposuit Christus ciuitatem in-
gredi, tantâ maiestate, quantâ vel vnquam vnus
Romæ aut triumphator aut Imperator intra-
uerat. Hinc triumpho dedit initium circa Beth-
phagen, medio milliari à ciuitate, quocirca eun-
cti potentem mittit manum suam in tam innu-
merabilem cordium multitudinem, quanta cum
temporis erat Hierosolymis, & in illis omnibus
operatur, & agit, tantum, quantum & quomodo
libet, eorum millia instigat, mouet, vt cum ag-
noscentes, procurant obuiam, sicut & prodie-
runt, alij ramos cædebant de arboribus, & pla-
teas ornabant: alij vestimenta stenebant in via,
omnes denique se illi iungunt viæ comites, cæ-
lestem concinunt melodiam in eius laudem &
gloriam: proclamant, proficuntur, recipiunt vt
Messiam, Regem, verum Dominum, & corpo-
rum, animarumque Saluatorem.

4
L
Christus
morit
corda lu-
dæorum
vt eum
festinè re-
spicerent.

Milleis aliis desiderium infundebat eum vi-
dendi, ac recipiendi ardentissimum, ac proinde
portis ciuitatis euertes, & fenestras, ac domi-
bus prospicientes venienti acclamabant, vt fieri
vidimus dum Reges, ac serenissimi Principes
intrant ciuitates: Matres mouet, vt suspensis ab-
vberis natis templum adeant, aduentum eius pro-
stolaturæ, vt dum ipse intrat, mille ei perso-
nent laudes, & glorias. In ipsis Romanorum
millium cordibus, quorum ibidem motus erat
numerus, vt urbem illam Romanis subiectam
premerent, tantam excitauit admirationem, vt
licet audirent eum Regem proclamari (quo
Cæsaris derogabatur auctoritati) & cum titulo
Regis, Domini, ac Saluatoris illum in ciui-
tatem pompaticè introducti, nec repugnent, nec
contradicant. Principum vero ac suorum ho-
stium corda, stupefecit, exterruit, & deiecit,
dum vident eius tam mirabilem nouumque in-
gressum, illas audiunt acclamationes, quibus
eorum & corda & viscera transfodiebantur,

quorum vox qualibet, eis saeuissimus pœgonis
ictus videbatur, immoti vt statux consistunt,
attoniti, spectatores, qui nec audeant, non so-
lum executioni mandare id quod ante tam reso-
lutoriè decreuerant, sed nec vnicum ipouere pe-
dem in eius detrimentum: tam supremæ maie-
statis inuidiâ se corrodentes. Et illi cum essent,
qui habere prætendebant, imo & ius habebant
ad templi regimen, disponebantque ea, quæ in
eo agebantur, vident tamen Christum illud in-
gredi, & quasi sibi propriam intrare domum, se
eius Dominum protestari, & absoluta Domini
auctoritate eo templi profanatores eicere; hos
etenim durius flagris excipit, illorum mensas
solo prosteruit, cunctos denique supremo abso-
luti Domini imperio reprehendit vehementius.
Ibi cæcis aperuit oculos, gressum solidat clau-
dis, linguas dissoluit chinguum, talia denique
operatur, vt illi ipsi ea testentur esse mirabilia:
Videntes mirabilia, quæ faciebat; inuidi, zoili,
Christum accedunt eum reprehensuri, sed ipse illos
ad malas abigit aues, Dei inimicos fugillat, nec
ei de cætero audent obnuire: quid hoc? ho-
mo pauper, iam pridem per ipsos reus mortis
proclamatus, ipsos inquam Principes qui popu-
lo, & vrbi præsidebant? Sic se res habet hæc
Christo est gloria principalis: hic est triumphus
maximè gloriofus, in tot cordibus permouendis
suam ostendere potestatem.

Sistit D. August. in eo quod refert Spiritus S:
Impletis omnibus per Moysen, quæ Deus ei præ-
cepit; Arca, menia, candelabro, altari incensi, Aca.
holocaustorum & sacrificiorum, tabernaculo, L. 99.
cortinis, vestibus sacerdotibus summo Ponti-
fici, aliisque sacerdotibus præscriptis, mari ad xod. 9.
lauandum, vnguento sinito ad inuictionem, &c. 173.
Postquam omnia perfecta sunt, operuit nubes ta-
bernaculum testimonij & gloria Domini, impleuit To. 4.
illud, nec poterat Moyses ingredi telum fuderis, Exod.
nube operiente omnia, & maiestate Domini corru-
scante quia cuncta nubes operuerat. Vocatur, Glo-
ria Domini, nubes quedam clarissima, & illustris-
sima, vt dicit Caetanus, & ipse D. August. quæ In c. 1.
ita dicitur: *Gloria Domini;* & D. Hieron. To-
tum hoc operuit nubes splendidissima, quæ om-
nia Solis instar splendida redderet. Nec potuit Ep. ad
intrare Moyses; præuenierat enim eius ingressum Galat.
tantæ gloriæ nubes. Admiratur D. August. illud,
quæ eximium dicit prodigium dignum confide-
rari. *Notanda est res mirabilis quod nubé descen-*
dente, & implente tabernaculum, non poterat Mo-
yses intrare tabernaculum qui in monte Sina qua-
do legem primitus accepit, intrauit in nubé, vb. erat

Deus. Hoc illi multoties contigit, & in eo monstrabar Deus, quod suus erat Dux, quando ob panis defectum populus murmurabat. Dum Aaron haeret apud populum: Respexerunt ad solitudinem, & ecce gloria Domini apparuit in nube: locutus est autem Dominus ad Moysen. Iam nunc veniam ad te in caligine nubis ut audiat me populus loquentem ad te & credat tibi in perpetuum. Stetit populus de longè: Moyses autem accessit ad caliginem, in qua erat Deus. Cum ascendisset Moyses montem, operuit nubes montem, & habitavit gloria Domini super Sinai &c. Ingressusque Moyses medium nebulae ascendit in montem, & fuit ibi quadraginta diebus, & quadraginta noctibus. Quid est hoc? Procul dubio (ait D. August.) aliam personam tunc figurabat, aliam nunc, & iunt eorum, qui Principes sunt intima veritatis Dei, nunc autem Iudaorum, quibus gloria Domini, qua in tabernaculo est, quod est gratia Christi, tanquam nubes opponitur. Ac prout dicit, quod hoc non fuerit semper in Moysè, sed tunc tantum. Completis figuris descendit gloria Domini in nube, in Chistillo, qui omnes illuminavit & per illam lumine pinatur Moyses, id est Principes, ut nihil videre possint gloriae Christi.

Modo clare patet versus ille Habacuc: qui obsecutus iudicabatur: Operuit Calos gloria eius, & laudis eius plena est terra. Hoc nomine Calos (inquit D. Gregor.) intelligit, primarios factores, summos Principes, Reipublicae magistratos: illis enim incumbit populi regimen, qui nomine terrae compenduntur. Ecce caeli, ecce Principes, summi sacerdotes, Pontifices, magistri & Doctores, qui honoris clauum tenent altiores obtinent cathedras, qui hac Christi luce ac gloria, absit ut illuminentur, qui & maleuola ignorantia obscurati, de illo qui de se radios emittit, sole ipso clariore requirunt curiosi. Quis est hic? & velut vesperationes ipsis radius attoniti, percussisque obtenebrantur. Occidere videtur vates illi historiae, de qua Spiritus S. Postquam omnia perfecta sunt, operuit nubes tabernaculum (ut exponit D. Cyrill. Alexandr.) & proficemur alibi: similiter visionem Isaiae, quando apparente Domino gloria radiorum illustri, Dominus repleta est fumo. Id est templum: ut dicemus. Lux illa, quae caelos operuit, populum adeo clarificat, ut Dominum agnoscat, mille laudibus extollat, & ipsis inquitentibus. Quis est hic? respondet, elatis ad sidera vocibus. Hic est Iesus Propheta à Nazareth Galilae: quo testimonio eum fatentur ut Deum, ut Messiam, ut mundi Saluatorem. Sic benedicta haec gloria Domini.

Exod. 16. 10. & in e. 19. 8. & c. 20. & in e. 24. 15.

L. 2. mor. 6. 26.

Exod. 40. 33. Lib. 9. de Adorat. Sabbaro ante in Ramos §. 10. Isa. 6. 4.

Modo & horum tenebras, & illorum lucem, in salutem nostram maturè consideremus.

§. 2. Aspernatoria fuit haec Iudaorum interrogatio: zolis enim proprium est quaerere: Quis est hic?

Cum intrasset Iesus Hierosolymam, commota est uniuersa ciuitas. Quia est haec ciuitas, quae ad Christi ingressum turbatur: Aliqui intelligunt habitatores, & ciues Hierusalem, qui, ut subito, & inexpectatò audierunt voces illas, & a clamaciones aduentus populi, & intrantis ciuitatem multitudinis Christum concomitantis, nec rationem ob quam illa fierent, intelligebant, perturbantur, & continuo interrogant, quis esset ille, quem tanta solemitate constiparent, & diuinis ac insolitis acclamationibus honorarent? Ita interpretatur hunc locum D. Hieronym. Alij vero auctores intelligunt per nomen Ciuium, Principes ac Reipublicae Gubernatores, eorumque Concilium: ea phrasi, quae dicitur Ciuitas hoc aut illud proclamauit, prohibuit, iulituit. Itaque, qui tumultuati sunt turbatique ob Christi aduentum, Principes fuerunt, Gubernatores, Concilium Hierusalem. Obiciunt: Hinc ergo Christum ignorabant quis esset? Paucis ante diebus de illo multa inter se fuerant collocuti, de eius vita, miraculis, doctrina, operibus, & tandem mortis reum conclamantur. Num forsitan illius notitiam deperdidissent? quomodo quaerunt: Quis est hic?

Optimè respondet Iudocus Clitourus, qui deperditos libros D. Cyrilli super D. Ioannem luci restituit: quod haec non esset ignorantiae interrogatio, sed contemptus: eo modo quo uocatur Spiritus S. solere mundanos dicere de viro paupere, abiecto, quando inter viros honorarios loquitur, Pauper locutus est, & dicitur: Quis est Eccl. 29. hic?

Familia valde illis erat hoc pronomen Hic quotiescumque in Christi respectum loquebantur. Declarat Christus mysterium Venerabilis in Christo Sacramenti à se instituendum: ac illi irrisorie & aspernabundi quaerunt: Quomodo potest hic nobis dare carnem suam ad manducandum? Quomodo potest hic, q. d. Homo vilis pauper, contemptibilis, & qui vix habeat, quo nudas contemnat sibi carnes: Quomodo potest hic nobis carnem suam dare ad manducandum? Si Salomon esset, cui tanta sapientia: si Moyses, qui aquas in sanguinem vertit, & transmutauit elementa: adhuc. Porro

D. Hier. in hunc locum.

Eccl. 29.

I. Pharisaei in Christo si contemnitur, pro contemnitur.

Porro Hic? Quomodo potest hic? Alij sublimem eius doctrinam audientes, dicebant: Quomodo hic literas scit, cum non didicerit? Hic, homo communis officij manuaris, qui nullis vquam alijs rebus, quam lignariis intendit, vnde huc hæc omnia? Hoc eodem pronomine modo vtuntur in Christi contemptum, diabolica intentione, vt plebem ab eo honore quo illum venerabantur, retraherent æmuli, dum illis spectantibus tanto ingreditur triumpho, tanto plausu excipitur, vt Rex, Dominus, Saluator, verus Deus: *Quis est hic?* q. d. Popule stulte: quid agitis? gens insipientis num illum cognoscitis, quem tanta pompa colitis? An ignoratis eum pauperem, fabri filium, infimæ sortis, cuius maximæ diuitiæ sint ferra, securis, alicia, dolabra, calx m. Vos obtestamur attendite, *Quis est hic?* Si Moyses quidam esset, qui ex patre Dei veniret, legis eius tabulas manibus suis deportans, cuius facies vt sol prælueret.

Si alter David triumphans, præcisum deferebat gigantis caput, qui populum Dei contrinerat, & ob hoc proderunt illi obuiam, & ipsæ puella, gloriæ Davidis cantatrices, tympanistæ: *Io Triumphant.* Si Rex foret Salomon, cuius tam illustres erant donorum prærogatiue, vt ad eorum famam Regina Saba, ex remotissimis regionibus accurreret festina cum toto suo comitatu, eam salutatura: eum, inquam, cuius probandæ sapientiæ tot propolita fuerunt argumenta: eum denique, cuius audire sapientiam, vultumque videre desiderabat terra vniuersa cui Reges, terrarumque regna, vectigalia tributique in signum solitebant obedientiæ. At ille? *Et quis est hic?* Vox hæc, vox est non Jacob sed inuidi Esau, Pharisæorum, quorum corda & viscera mordax rodebat inuidia, quæ perciti diffamare, aspernari & risu exponere Christum laborabant, diuertente populum, ne tali hunc honore exciperent, vt Regi congratularentur, vt Saluatori acclamarent, vnde & verbis aspernatoris sic quærant. *Quis est hic?*

Propriissimè vocatur inuidia, vitium infantium: Diuino consilio, quando Iosue motus inuidiæ eo quod quosdam seniores audiret spiritum prophetica adornatos, cucurrit ad Moysen aitque, *Domine mi Moyses prohibe illos.* Eum vocat Spiritus S. puerum. Puer aiat non erat, sed vir: sic tamen audit vt declaratur, inuidiam vitium esse puerorum. Proprium enim illis quatuor modo, dum vident alium quod aliquam habere, continuo ad patrem: aucti illi hoc. Non sic Moyses, erat enim vir, ait Spiritus S. vnde re-

spondebat puero illi: *Quid amularis pro me?* Num. *Quis mihi tribuat, vt omnis populus prophetet & det eis Dominus spiritum suum?* Hic Spiritus, Spiritus est viri quem non dolet videre, Deum alijs quoque spiritum suum communicare. At vero viscera sibi corrodere præ indignatione inuidiosa, quæ cernunt Ch. illum tanto plebis applausu Hierusalem subintrare, sicut ipsi ciuitatis maiores manifestant, vitium est puerorum, qui vilipensionis verbis de Christo, *Quis est hic?* latagunt, vt ei plebs præstitum ceneget honorem, eum aspernetur, etiam & vt hominem abiectum, vilissimumque dedignetur.

Impleta est hodie celebris illa figura, quam nobis Spiritus S. prænotauit in Isaac, viuo Christi prototypo & exemplari. Conceptus est & natus de miraculo, de ventre sterili & anno Christo, lactauit eum vber de celo pleno, nec enim ad hoc Sara materua viscera sufficiebant, nascitur in terra Geraris, vbi Sara peregrina cum Abraham marito suo morabatur, de qua postmodum sedem mouit familia Abraham, nascitur Isaac: & admirati sunt viuerti: educavit eum mare sedula: atamen ablaetavit eum, conuiuium opparatum inlittuit pater Abraham, quo omnes concurrunt, & de nato filio congratulantur, faustaque omnia appercantur illius pueri natiuitatem celebrantes, ad quem deuoluenda esset hereditas, grauer hoc tulit Ismael, inuidiæ facibus incipit exardescere (ita D. Ambros.) Cur igitur hic tanto fouetur honore? cur illi tot festi. tot applausus, cur concursus populorum? cur heres honorum? An non ego primogenitus? an non mihi hæc festa honor ille, applausus, & debentur de iure acclamationes? Et si mihi negentur, cur illi conceduntur? Intè debet (inquit D. Hieron.) illum primare primogenitura: illum attendire, cur talis festiuitas? Conuersus ad cæteros, præsertim iuniores, coitaneos, illis persuadet, vt Isaac despicerent, negingerent, & maturius vter futurus esset heres, considerarent. Sic capit Caietan hæc verbi: *Vidit Sara filium Agar ludentem cum Isaac.* Quis fuit ille lusus? arbitrantur aliqui Isaac ab Ismaele verbibus exceptum, alij derisum Textus Hebraicus (inquit Caietan) significat, Ismaelem conatum fuisse vt cæteri, qui eum ante fuerunt venerati, modo dedignarentur: Ita enim legit: *Vidit filium Agar facientem irridere Isaac.* En tibi Christum per miraculum, operâ S. Spiritus de ventre virginali conceptum caelesti lacte nutritum in peregrina deductum à Matre in Bethleem natum. Vide Rupertum.

critico, Apparuerunt & zizania. Accedunt famuli, conqueuntur: unde hoc Domine? Unde de igitur tanta zizania, tot vepres, tot tribuli? Ne miremini filij; Inimicus homo hoc fecit. Quarit S. Doctor: Ad quid fecit hoc inimicus? quod lucrum, vel bonum sibi in eo prætendebat? *Ut quid? Ut periret Dominica messis.* Dic mihi igitur quid hoc illi refert? Hoc ad lucrum quid pertinet inimici? An non igitur capis, quod Christus voluerit depingere peccatum proprium diabolo, nimirum inuidiam? Hæc enim in suis actionibus non prætendit, nec mentis oculos conicit in aliquod bonum, sed tantum ut noceat, vel alteri damnum inferat, quod peccatum dicimus particularis malitiæ, inuatum diabolo: qui in eo quod agit contra Deum, eiusque Sanctos, sibi aliud non intendit bonum, quam perdere, ac deastare illud, quod in altero bonum inuidus contemplatur: *Inuidia spiritus hominum damna suam computat lucrum, & quod perierit hominibus, hoc se existimat acquisisse.* Creauit Deus hominem, et carum pulcherrimum, fertilem, in quo seminavit illa cælestis gratia suæ semina, dona, virtutes, vitæ æternæ semina, mortis & omnium laborum inexperientem. Cernit hunc Satan, illico accurrit, supereminat tam perniciofa zizania, et direrit messem, & vitæ optimum; ex quo mors intravit. Quid sibi studuit lucrari inimicus? Nihil aliud quam euertere Adamum, & hominem cum tota sua progenie interimere. Quod autem bonum sibi? nullum, nec intendit fructum aliquem, aut beneficium aliquod sibi, nec veltigium quidem alicuius boni, aut voluptatis, sufficit illi si bona perdat aliena. Ecce inuidiæ peccatum, pullus inferni: *Inuidia diaboli mors introiit in orbem terrarum.* Ex inferno adduxit illam inimicus: est enim inferni peccatum. Quid, credis, boni diabolus prætendit, quando tam anxius, perurgit, indefessus in ruinam pelere Iudam laborauit, quod & illi feliciter successit? Arbitraris, quod ex eius damnatione, gaudium, deliciasque hauserit Sycophanta? Absit omnino, singulari, torquetur ex tali consorte cruciatus: quanto enim maior est numerus eorum, qui inter se digladiantur, se mutuo percutiunt, ac feriunt, tanto singulis accrescunt vulnera crudiora. Ecce tibi inuidiam diaboli prolem, qui per hunc nullum sibi bonum prætendit nec obtinet, sed omnium dumtaxat nocumentum. Quid intendis, fratris tui inuidens bonis amule? quid cordi tuo acquiris, nisi dolorem, verberem, cruciatum. Num ex hoc opes tibi lu-

cratis auare? Quæ tibi inde lux, si candelam, quæ clarius lucet, exufflas? Crassioribus tenebris inuolueris. Hac ratione duo probat D. Chrysof. D. C. 11. n. Primum, illud peccatum, cæteris suo modo multo esse grauius: tanto enim peccatum est grauius, quanto minus motiuum habet. In aliis peccatis communitur est aliquod motiuum, aut lucri, aut voluptatis, aut honoris: in hoc vero nullum omnino: *Omni proorsu caret utilitate.* Secundum, *Omni venia caret illud peccatum:* Nullam enim habet excusationem. *Fornicator concupiscentiam prætendere potest, fur paupertatem, homicida suorum, frigidus quidem & irrationabilis, habent tamen, quas prætendant excusationes; tu vero, quam dices, rogo, causam, nisi tantum nequitiam?* Cum illud igitur vitium ad eum proprium sit ingenitumque diabolo, vocat Spiritus S. inuidos, eos qui ex parte eius sunt. Ac proinde, dum dixit: *Inuidia diaboli mors introiit &c.* Statim addit: *Imitantur illum, qui sunt ex parte eius.* Idcirco dicit D. Ioannes de Cain: *Cain erat ex malo. Quia peccatum eius inuidia fuit: ut dicemus.*

S. 4. Inuidia peccatum est occultum: Ex duobus cognoscitur effectibus, cordis & lingue commotione. Quis est hic?

Deinde supponit D. Cyprian. huius pestis illud esse damnum maximum, quod eius venenum tam occultè irreat & inaduertenter, ut videri nequeat, donec actum sit de anima; & hoc naturæ suæ valde conformiter. Est hoc vitium proprium venenum serpentis infernalis: & hoc vnum habet serpens, quod mordeat valde dissimulanter, inducit enim somnum, & infundit venenum tam insensibiliter, ut non aduertatur. Ideo, inquit Spiritus sanctus, *Serpens mordet in silentio.* Propitius sit mihi Deus; heu quantos mordet hic serpens: videntibus enim proximum honore præcellentem, infert anxiæ cruciatum, ut nec aduertant, nec sibi prospiciant tempestiue. Tinea inest cocco ditissimo, veltibusque pretiosis, quæ producitur nullo id sentiente, nec apparet, donec paulo post, pannos veltisque explicans, offendis corrosas rimas, & scissuras totumque exesum. Et ob hoc, cum sit maximi detrimenti (ait D. Cyprian.) tale etiam est, de quo minus nobis præcaueamus. *Lene apud quosdam, & modicum crimen videtur, dumque existimatur lenè & modicum, non timetur: dum non timetur, contemnitur, dum contemnitur, non timetur.*

Hieron. Bapt. de Lanna, Tom. 1.

facile vitatur, & sic caca, & occulta perniciis quod minus perspicitur, ut caeteri à providentibus possit, improvidas mentes latenter affligit. Febris lenta est, imperceptibilis, in Hecticam febrem degenerat, & penetrat vsque ad ossium medullas. Miltenos invenias hoc veneno infectos, qui illo paulatim consumuntur, quibus tinea hæc corda corrodit, nec proprium advertunt damnum, nec malum quod pectori insertum gerunt, in suorum viscerum tormentum, & æternam animarum perditionem. Illud ipsum notavit mellissus Bernardus perorans apud suos monachos: Multi,

D. BER.
Ser. 19. in
Cant.

inquit, vivunt, sed miserè decepti, videntur enim, quia aliis ob receptum beneficium congratulantur, sibi plenissimè satisfecisse: & turpiter falluntur: multoties enim in vitio invidiæ hoc contingit, ut quanto maiori aliis congratulantur applausu, tanto in eorum cordibus invidiæ faces vehementius accendantur. *Mentientes nosmet ipsos nobis, sentimus aliqui nostrum pro nostra imperfectionis experientia, quam rara virtus sit, alienis non invidere virtuti: nedum gaudere ad illam, nedum etiam tantò plus quàm ad propriam quemque gratulari, quando se perpenderit in virtute speratum. Adhuc modicum lumen in vobis est, fratres, quotquot de nobis ita sentimus.* Lucem hanc nobis acquiramus, ut bonam regulam in huius tam perniciosi mali seruemus cognitione. In huius viij remedium proponit D. Cyprianus, duas regulas, quibus hoc latens venenum detegatur. Et vniuscuique illud percipitur, quàm primum sese exeret. Cognoscendum est hoc vitium, si advertamus duos huius effectus satis patentes ac sensibiles quos statim vbi accenditur, in eo producit, quem inficit. Primus est internus in corde & visceribus, vbi gignit rabiosam tinea, anxiam inquietudinem, commotionem magnam, & turbationem. Secundus est, externus in ore, vbi verba gignit aspernatoria. *Quis est hic?* Hoc probat D. Cyprianus stupendis S. Scripturæ exemplis. Primus, in quo hoc patet, est ipse diabolus, cuius pectus (ut prædiximus) fornax est, in qua primum excussa est hæc pellis & prima huius veneni officina.

11 Condidit Deus hominem venustatis speculum, gratia & iustitia originali prædotatum, ut ei illum concederet locum, quo diabolus exciderat. Ut vidit hoc Satan, invidiæ facibus adurit; Et quis huius invidiæ effectus? Duo illa præfata, quæ Deus ipse declaravit, dum eius progeni, 14. nuntiat sententiam, in tanti peccati poenam: *Su- per pectus tuum gradieris, & terram comedes eun- L. de Pa- ctu diebus vita tua.* Infelix, terram perpetuò ore vadis 6. 15. tuo commoles. Attendit D. Ambrosius, dubium

illud omnibus satis obvium: Domine: Itane hæc serpenti imponis poenam. Hoc ei naturale est terram edere, super pectus reperere, quod autem naturale est, laboriosum non est, nec in poenam datur: sicut nec auri si ei imponeretur, ut per aëris vacua volitaret, nec pisci, ut maris undas secaret, nec lupo, ut carnes detoraret. Non ea fuit Dei mens, contra visibilem serpentem pronuntiarî sententiam: huic enim nulla fuisset poena, ad talia damnari, sed invisibilem, scilicet diabolum, qui hoc serpente contegebatur: & euidenter poena ipsa declarat, quod ex sua invidia illa nascetur, in duobus, quos in perpetuum operatus erat, effectibus. Primus, quod pectus suum roderet. & viscera præ nimio liuore depauperet, instar vermis corrosorij: ex eo quod videat hominem honoratum, divinâ beatum gratis, illaque splendens, iam in via, ut gloriam, Dei que regnum possideat in æternum: Hæc est diaboli poena maxima, tortura gravissima, videre terrenum hominem exaltatum, positum in honore, cui seruiant Angeli. Secundus effectus: quod perpetuò terram comederet, eamque semper ore masticaret: hoc est vilitatem hominis & abiectionem ei connaturalem, ut pote, qui terra fit, & de terra plasmatus surrexit: Hæc est poena diaboli, & quod in eo invidia producit, quod scilicet ex parte vna, pectus sibi corrodat, exeat, lancinet eo quod nolens volens æternam hominem sublimem, excelsum, Dei gratias, donisque suffultum; & ex parte altera, semper ore suo masticet, revolvaturque hominis vilitatem dicendo:

Quis est hic? Terra cæspes, luti figmentum, quo nihil vilius, abiecius nihil. Ad tantum honoris gradum? Ad talem gloriam? *Quis est hic?*

Quod modo in diabolo notasti (ait Spiritus S.) hoc ipsum invenies in iis qui sunt ex parte eius, quibus serpens ille morsu suo venenum hoc infudit abundantius. *Imitantur autem illum, qui sunt ex parte eius.* Horum primus fuit Cain, qui ob illam rationem à D. Basilio vocatur. *Primus diaboli discipulus:* de quo D. Ioannes ob eandem rationem testatur, *Cain erat ex maligno.* Vidit hic malignus fratrem suum Abel, à Deo singulari honoratum prærogativa: eum malignus mordet serpens, cor inuadit, venenum suum infundit, invidiæ flammam excitat gehennales. *Qui huius effectus? Duo, primum, viscera rodit, cor transfodit commordet.* Hoc loquebatur tristis illa capitis demisso, ob quam illi Deus: *Quare iratus es, & cur concidit facies tua.* Incedebat melancholicus, afflictus, frendens, ingemiscens. Quid tibi deest maledictæ? quid tibi vellicat animam,

cor exagitat, viscera depascitur? Invidia: hæc enim poena maxima est, videre præcellentiam fratrisque gloriam. Secundum. Semper inter dentes balbutiebat. *Quis est hic?* Cur huic tanta gloria? *Quis est hic?* An non me minor? An non ego primogenitus? An patre genitus iustitice, vel natura præditus eminentiori?

enim tam mali sunt, ut Christus voluerit nobis declarare idem esse: diabolus, & malus, ac proinde nos docuit, ut oraremus: *o Sed libera nos à malo.* Similiter in parabola de femine, id quod Diabolus duo Evangelistæ referunt dixisse Christum: *Ve, & malus nit diabolus & tollis verbum de corde eorum.* At conuerialius refert eum dixisse: *Veni malus, & tollis tunc verbum de corde eorum.* Diabolus enim pleno guttore vocatur malus, & nulla est inter vtrumque differentia: quia idem est (diabolus) quod (malus) verum est, concedo; sed licet omnes diaboli mali sint, eorum tamen multi, non sunt tam ex toto mali, quod nullam præferant apparentiam boni, in eo, ad quod hominem tentant, seu mouent: utpote deliciarum, vel honoris vel sensualis appetitus, vel voluptatis, vel diuitiarum. Ille qui Saulem exagitat, plenus buccis, & cunctis manibus, erat diabolus malus per omnes casus: *Spiritus nequam*: nullo enim modo, aliquid habebat, quod vel minimi boni haberet apparentiam, quia ille ipse erat, qui etiam ad inuidiam pronocabat.

Composuit Abbas Cassianus octo tractatus de Spiritibus malis, hoc est de diabolis, qui ad peccata homines sollicitant: Hi sunt diuersi: aliqui enim sunt, qui particulariter instigant ad vnam speciem peccati, alij ad aliam. Aliquibus proprium est inclinare ad luxuriam, illos vocat S. Scriptura *Spiritus immundos*: alij suadent mendacia, illos dicit: *Spiritus mendaces*: alij inducunt ad errores: hos nominat *Spiritus erroris*: alij prouocant ad gulam, quos Cassianus intitulat: *Spiritus gastrimargia*: alij ad diuitiarum opumque thesauros: hi sunt *Spiritus phylargyria*: De his & illis licet mali sint, dicere tamen possumus quòd aliquid habeant boni; idque in duobus. Primum (ait Cassian.) quod habeant facile remedium ex virtute opposita; per illam enim destruuntur. At invidia remedium habet difficillimum, & quasi impossibile: cum ex ipsa virtute radices agat profundiores, & eo crescat amplius, quòd virtutes, quas in aliis inuidet sunt illustriores. *Ipsi remediis, quibus cetera extinguuntur, accenditur.* Quocirca D. Pec. Chrysol. insinuat hoc vitium, tanquam incurabile. *Quos consergit, non patitur iam sanari.* Et hæc debet esse ratio, cur Abbas Cassian. agens de omnibus Spiritibus malis, non tractet de inuidia: tractat eum de iis, qui curari possunt, & eius est propositum præscribere singulis vitiis, singula remedia, videtur autem hoc vitium omnem respicere medicinam: non quòd ei curando nullum superstiti remedium, sed quòd sit inexhausti laboris

Idem aduertit D. Gregor. in fratribus Ioseph. Aduertunt eum plus cæteris à patre diligi: eos enim virtutibus præcurrebat: hoc autem dicit rextus, quod *Israël uil gebat Ioseph, super omnes filios suos, eo quod in senectute genuisset eum.* Alij legunt. *Ea quod Ioseph, filius senectutis, id est, senectus.* Et lectio Chaldaica sic habet: *Quoniam filius Sapiens erat &c.* De quo alibi. Ac proinde illum uelut polymita præ cæteris adornauit, quare confestim in inuidiam fratres rapiuntur. Ex hoc (docet D. Ambros.) attendant parentes, ne filiorum præcæteris uelutibus, muneribus, blanditiis honorent, hoc enim est fomitem inuidiam mini strare. Hinc in eorum cordibus exarsit odium diabolicum, cordis dolor, viscerum cruciatus, uerba dedignatoria. *Videntes fratres eius, quod à patre plus cunctis filiis amaretur, oderant eum, nec poterant ei quidquam pacifice loqui.* *Quid est (peccat D. Chrysol.) non poterant pacifice loqui: quia affectu dominabatur eis, & inuidia quotidie cre scibat, quasi captiui facti, & tyrannidem huius mali ferentes, in dolo loquebantur.* Mi le uerba contempus euomebant in illum coram ipso etiam patre suo ex SS. Patrum Græcorum sententia, quod nostra uulgata lectio legit: *Accusarunt apud patrem crimine pessimo,* hoc legunt ipsi iuxta Septuaginta, *Accusabant eum apud patrem crimine pessimo.* Ita hunc locum explicant Origen. Theodoret. D. Cyrillus & Diodorus. Accesserunt ad patrem dicentes: quis iste amor o pater? Nosti, quem tanti æstimas? nebulunculus est & impostor.

S. 5. Videre est in Saul uinos hos effectus inuidiæ, quem spiritus nequam exercebat.

Patent omnia luce clarius in Rege Saule, in quem ingressus erat spiritus infernalis, quasi in domum sibi propriam: cum nedum ipsius possiderit animam, sed & corpus. Ut autem hoc declarat spiritus sanctus uirtut termino quodam, quem Sancti Patres grauitate expendunt. D. August. a D. Gregor. b D. Hieron. c Exagitat eum spiritus nequam d. q. d. Spiritus malus. An ergo diabolus inuenitur bonus? Omnes

opus. Quocirca Sancti eum quasi omnibus aris
 praesidiis que destitutum existant, cui tale vi-
 tium dominatur. Probat hoc D. Basil. sed parti-
 culariter D. Chrysol. comparando fornicarium
 Flo. 11 de Invidia
 Ho. 44. ad
 pop. To. 5. Corinthium virum qui erat alius scandalo, cum
 Caino: cuius licet peccatum grauilissimum fue-
 rit, correctus tamen & castigatus per Apostolum,
 vitæ pristinae sordes eluit per penitentiam, ad
 studia meliora conuersus; Cain autem admoni-
 tus, correctus, nimis territus ab ipso Deo, nul-
 lum suscepit salutis remedium. *Quidam olim
 D. CHR. in apud Corinthios fornicarius est, sed accusatus fuit, &
 Hom. 36. breui correctus. Abeli Cain inuidit, sed sanatus non
 Ioan. 10. 3. est quia & Deo statim ipsius vlcera curam offeren-
 se magis intumescibat, & fluctuabatur, & in eadem
 properabat. Ex quo fonte declarat idem D. Chry-
 sol. ratione, ob quam Cainum peccantem, Deus
 ipse maledixit: Maledictus eris super terram. A-
 damum vero inobedientem, non maledixit sed
 Gen. 4. 11. terram: Maledicta terra in opere tuo. Ratio autem
 Gen. 3. 17. est hæc, quia Deum alicui maledicere est quasi
 eum vt incorrigibilem, & perditū abiicere, pro-
 inde in Adami peccato maledixit serpenti, vel
 Gen. 3. 14. dæmoni in serpente: Maledictus es super terram.
 Et eodem modo maledixit Cain vt omnibus pa-
 teat, quod eum eius crimen fuerit inuidiæ pecca-
 tum, & ingenitum diabolo, iam ex nunc de eius
 ita possit, atque de diaboli salute desperare. *Faci-
 nus iniquum, & inextinguibile flagitium* (ait D.
 D. CHR. Chrysol.). *ipse penam luit, & quia sermo eadem
 Tom. 5. agit, qua serpens, & quasi organum seruini dia-
 boli voluntati, eandem videtur penam multatus.*
 Secundum, in quo alij demones tentatores
 boni aliquid habent, hoc est, quia illud ad quod
 pellicunt, & mouent: aliquam habet rationem
 boni, seu veri, seu apparentis. Hoc specificatum
 Rom. 43. deducit D. Chrysolom. Diabolus tentator ad
 ad. pop. immunditiam, aliquam habet rationem boni
 apparentis: nimirum dum repræsentat, deli-
 cias ac voluptates. Ille vero qui ad intemperan-
 tiam: saporis habet rationem. Qui ad cupidi-
 tatem impellit; pecuniæ, opumque pallo te-
 git peccatum &c. Attamen diabolus ille, qui
 cordibus inuidiæ fauces conatur insicere nihil
 habet, quod ratione boni pallietur, nec quidem
 apparentis: non enim allicit ad gustui delecta-
 bile, ad vitæ, vel honestum, sed hæc omnis eius
 est cura adferre cruciatum. Ob hoc ei proprium
 nomen à Spiritu sancto imponitur. *Spiritus com-
 Rom. 11. 8. punitionis.* Ita D. Paul. *Dedit illis Deus spiritum
 Isa. 6. 9. compunctionis;* allegans illud Isaie: *Immisimus
 vobis Dominus spiritum soporis.* In Hebræo le-
 gimus verbum quod dicitur ab eo quod signi-*

ficat, transfodere, lancinare, mordere. Ac pro-
 inde genuinè significat; spiritum lancinadorem,
 pungentem, mordentem. Apertissima spiritus in-
 uidioli descriptio, cum ei proprium sit viscera
 transfodere, vulnerare, distorquere, & quod bo-
 na sunt, quibus frater gaudet, tot sunt spicula,
 lanceæ, quibus viscera transfodiuntur inuidiosi.
*Quos sunt prosperitates hominum, tot tormenta
 sunt inuidorum,* ait D. Petrus Chrysol. Qui
 igitur hoc corde suo admittit recipitque vitium,
 in eum immittit intra inimicus, qui eum lanci-
 net, & canis rabidus, qui eum dentibus dilacer-
 ret: Invidia (ait S. Hieron.) suorum carnifex, D. H. 2.
 torquet animos, disrumpit mentes, corda corrumpit. a Ep. 99.
 Invidia (scribit D. Hieron.) a) primum mor-
 dax tuus. D. Basil. b) Idem definit, ex suo genere, lam. 2.
 scilicet, dolore: *Inuidia est dolor ad proximi pro-
 speritate, ac rerum successu conceptus.* b Ho. 11.
 Hinc deducit Cassian. c D. Paulum de eo lo. Tom. 1.
 qui peccato, quando dicit: *Radix amaritudi-
 nis,* alludens ad id, quod de eo dixerat Moyses, c vit.
 illud explicans iisdem verbis: *Radix germinans d
 fel & amaritudinem.* Non enim congruentius
 quidquam dici poterat, quo intelligeremus, id
 quod vitium illud in anima operatur. Et satis
 patet in Cain, hæc peruersa passione commoto:
 honor enim ille, quo Deus Abelem fratrem di-
 gnabatur, eius excedebat viscera, fellium ama-
 rumque turbabat. tristem, capite inclinatum:
 ob quam rationem eum Deus sic interrogat:
Cur iratus es. Et cur concidis facies tua? Simili-
 ter & in fratribus Ioseph; quibus hoc spiritu
 compunctionis superatis, quidquid aduertunt à
 patre, beneficij, ac amoris impendi Ioseph præ-
 ceteris; illud intima illis cordium depaicitur,
 nec vllum tribuere locum quieti inuidiosis. Hic
 diabolus ille malus: Libera nos, ô Deus, à
 malo.
 Hic igitur ingressus est Regem, Saul: quia (vt
 præclare D. Petrus Chrysol.) nec ipsis pariter
 Regibus, Reges urget. Nec mireris: est enim
 tinea, quæ coccum pretiosissimum aggreditur,
 ac proinde eius primum natale fuit in celo: Il-
 la enim altissimarum cedrorum pectora, primum
 hanc tineam germinarunt. Notat Saul Dau-
 dem opilionem gloriæ celebrem, ob devictum,
 prostratumque gigantem Goliath. Auerit,
 quo eum cuncti honore venerentur; Actutum
 excitatur in illo vermis inuidia; & ecce, duo,
 quæ prædiximus in eo confestim operatur. Pri-
 mum intus in anima; seuisissimis agitatur dolo-
 ribus, cruciatibus anxiatum extremis, rabidis
 motibus dilaniatur, *Exagitabat eum spiritus ma-
 lus.* 1. Reg. 18.
 14.

Secundum exterius in ore: continuo enim interrogat. *Quis est hic?*

Refert Spiritus Sanctus quod obentā de turre illa carne Goliath illoltrissima victoria, summa pompa, & populi totius applausu felicitissimo ingressus est David Hierusalem, in Regis

1. Reg. 17. Saulis conspectum; cui ille: *De qua progenie es, o adolescens?* Quo sanguine natus? Oritur modo difficultas qua ratione hoc Saul querere poterit: optimē enim nouerat ille David, nouerat & filium Isai, nouerat & diuini pallorem, nouerat concinnē psallentem cithara: vnde paucis ante elapsis diebus agitatus melancholico humore nuntios misit ad Isai: *Mis-*

1. Reg. 16. *te ad me David filium tuum, qui est in pascuis: ut psallat coram me, & lenius habeam.* Misit Isai filium suum Dauidem, magnis grauem munetibus, qualis tunc temporis magna habebatur; præsentem iam Dauidem creat Saul suum armigerum, qui ex eius oculis, numquam recedebat. Post hæc, paulo antequam David contra Goliath descenderet in arenam, collocutus est cum Saule de incundā monomachia, ad quam ei Saul regis arma proponebat. Quid hoc igitur o Rex, tam velox tibi Davidis excidit cogitatio: ut iam de illo quæras, ut ignorans:

2. vide Glosam Origen. b. in e. 17. lib. 1. h. 8. *De qua progenie es, o adolescens?* a Opinatur D. Augustinus b quod iam præterfluxissent aliqui dies, quibus David barba creuerat quodque proinde esset Regi incognitus: hanc opinionem sequitur Cardinalis Caetanus. Licet aliquam patiatur difficultatem: considerato enim textu noui tantum interlapsum est temporis, ut tanta potuerit interuenire mutatio. Theodoretus arbitratior quæstionem hanc orram ex inuidia, quā

1. Lib. 1. h. 8. *Dauidis gloriam obscurare conabatur.* Videt illum triumphantem, omnem populum ei manus tendentem, ad siderā extollientem: hoc ei bilem mouit, ob hoc indignatur, & interiori animo designatur: ut vero eius euerat gloriam, voluit publicē notificari eius progeniem. Et cunctis innotesceret, Dauidem filium esse vici abiecti de Berthelem Isai: q. d. Ita mihi bene sit, en qualem honoratis: *Quis est hic?* pauperculus, paterni regis opilio. Innatum hoc inuido (teste D. Basilio) ut proximi sui bona, ac præclara despiciat facinora, in publicum adducere, si quos patitur defectus, velut lapillus ille: cum enim statua illa tam pretiosis radiaret constructa metallis, in pedes tamen luteos illisit, quo hæc omnia sunt redacta in fauillam.

1. Dan. 2. Lib. de 2. Lam. 4. h. 1. *Hinc patebit (teste D. Cypriano) quam com-*

mune sit illud vitium, licet adeo dissimilatum: Quid cogitas, quid sit: cum alio narrante, quod vicinis tuis talem adeptus est dignitatem; seu honoris gradum, subrides & oculos in terram declinas? Signum est amaritudinis cordis tui, quæ te velut alterum Cain cortoditina trinceus: & continuo erumpis in hæc verba:

Quis est hic? An non talis filius? Incipis eius ossa emere, eius defectus enarras & lingua tua eius conuuls pedes, & quibus statur exergit. Pro-

dit honoratus beneficiis: audis hoc, & obstupescis; & totus meditantibus, quasi tibi cordis fibras constrinxissent, confestim quartis stoma-

1. Machabundus. *Quis est hic? Pateat mihi Deus, num tale tali: talis tali filio? Alius diuitis accrescit: videris attonitus: quasi hoc tibi insipide, amareque sapiat, & corde falli idiote acerbius eructas: Quis est hic? Scito verò hanc naturalem esse inuidia quæstionem, velle mortuos effodere, producere stemmata, genealogias, pro-*

palare, quæ noli malefata, vel quæ, ut taliam damnas temerarius. Charissime, proprium a gaolce peccatum, vide, quem pectore geris colubrum infernale. Modo nouissima tibi erit horum maledicorum inuidentia. Vident Christum tantā gloriā celeberrim, tanto applausu receptum: illico inuadit eos inuidiæ Spiritus, Spiritus lazinator, *Deus illis spiritum compunctionis.* Illo intrinsecus exagitantur: cordis sibi corrodunt viscera: & nullum in Christi laudem proferebatur verbum, quod illis cor non transfo-

III.

inuidia

tom pro-

fert defe-

ctus,

1. Machabundus.

1. Machabundus.

1. Machabundus.

1. Machabundus.

1. Machabundus.

Primum proponit hypocritas Principum, Sacerdotum, ac Doctorum, deinde nefaria scelera, ab ipsis committenda, in quorum supplicium ita Deus: *Ido ecce ego addam, ut admirationem faciam populo huic miraculo grandi & stupendo: praeferat enim sapientia à sapientibus, & intellectualibus prudentium eius absconditur.* Septuaginta sic habent: *Ecce ego addam, ut commutem populum istum, & commutabo eos: peribit sapientia &c.* Quae ista commutatio, quam sic minaris te facturum Domine? An forsitan illa, quam praedixisti postmodum per Aggaeum Prophetam. *Monebo caelum & terram.* Quod terra sit in caelum commutanda, facta iam caelum: & caelum commutandum in terram, factum iam terra? Perस्पicua est D. Greg. doctrina, quae tractatus hos exorsus sumus, per caelos intelligi Pontifices, Sacerdotes, & Principes, per terram autem populum: illi enim aliis lucem communicant cognitionis Dei, influentias mysteriorem Dei, instructiones, & aquas caelestis doctrinae. *Legem ex ore eius requirunt.* Locutus est Deus de Sacerdotibus: erit eorum os seu lingua caelum quoddam supernum, quod emittat influentias locis, doctrinae &c. Attende istum miraculum stupendum, summaque admiratione venerandum: *Admiracionem faciam populo huic miraculo grandi:* Quod modo caelum hoc, in terram commutatum, spissum & obscurum, interroget: *Quis est hic?* Et populus appareat caelum illustre, clarum, quod lucis emittat splendidissimos radios: Respondens: *Hic est Iesus &c.* Et sicur ante legem populus ex ore requirebat Sacerdotum ac Principum. *Legem de ore eius requirunt:* Ita modo accurrunt illi populum interrogantes qui eos doceat & instruat.

Stupenda est haec commutatio: *Admiracionem faciam.* Opinor verum alludere ad id, quod grauitat espondit D. Petrus circa miraculum & commutationem illam nunquam auditam, factam autem per uerbo incantatori Balaam. Cum enim ille esset qui haecenus direxerat, & deduxerat asinam, in tantam incidit caecitatem, ut asina ipsum dirigeret, doceret, Angelumque sibi adstantem demonstraret, quem ille nec uidebat, nec uouerat talpa caecior. Iter Dei contrarium uoluntati atripit infamis hic prestigator, ea intentione, ut suis populo Dei praestigis maleficeret. Toto mentis furore iumento infidens proficiscitur, insatiabili ductus auri cupiditate, quale ei promisso regio adiurauerat Balac, adeo lux passionis tenebris obcaecatus, ut Deo illi obuiam mittente Angelum suum, qui illum in bonam reducat uiam, ipso ex opposito adstan-

te, idque tam euidenter, ut cum animal & uideat, & ueneretur, ille tamen adeo sit caecus, ut Angelum nec uideat, nec cognoscat, quinimo uolens inceptam suam prosequi stultitiam, in asinam insurgit, durissimam illam fustigans uerberibus non semel sed iam tertio, tanta bile, ut ipso teste, si gladium habuisset ad manum, asinam transfodisset.

Adest Deus in iumento subsidium, & eius reditum; asina os soluit, linguam mouet ut loquatur, idque tam perfecte, & elata uoce, ut Prophetam conuincat insipientiae; quid agis? cur me caedis? quid defectus in me reperisti? Oculos aperi, attende perspicax, quem hic tibi habebas praesentem, Angelus est de caelo missus, quem tibi Deus mittit in tui medicinam. O caecitas demonstratur, illius Prophetae, qui se caeteris praeferebat oculatiorem; & patuit, quod caecus esset & insipiens, ille qui se caeterorum iudicabat praecceptorem. *Homini uoce loquens, prohibuit Prophetam insipientiam.* O qua commutatio: cui quem regere conueniebat: homini iumentum, aut iumento hominem? Quis quem dirigeret, & erudit? An Prophetam asinam, uel asinam Prophetam? Indubium est: Prophetam haecenus instruxisse ac direxisse asinam: Attende modo stupendam immutationem, quod ille, qui se Prophetam gloriabatur & deducebat asinam, ita obtenebretur, ut id quod animal uidebat, ipse minime cerneret, animal tam sapiens ac prudens, ut eum dirigat, erudiat, Angelum demonstrat, quem ipse nec sibi adstantem aut uidit, aut cognouit. *Prohibuit* (ait D. Petrus) *Propheta insipientiam: illum illuminauit, uoce hominis loquens.* Consentiant omnes, animal illud, cui Balaam insidebat, & cum in uiam dirigebat: populum significare, quem dirigebat, docebat, & illuminabat chorus ille Sacerdotum, Doctorumque concilium. O malo seditate nati, quam caeci temporalium honorum cupiditate, uiam arripunt perditionis ut Iesum perdant, supremi concilii Angelum Errabundis, & a recta salutis semita deuantibus occurrit hodie diuinus ille Angelus, eorum se offert conspectui, portas ingreditur ciuitatis, nec tamen tenebriones eum aut uident, aut cognoscunt: uidet autem illum & recognoscit iumentum: cum illi omnis populus Iesus occurrat. humilis eum suscipiat, maxime solemni introducat Maiestate, Regem, Messiam, uerum Deum, & Saluatorem uoce acclamet contentiosa. Sillit ac detinet eos iumentum in uia, qua perdere illum conabantur, & executioni man-

date mortis sententiam, iam dudum in eum prolatam in concessu xenadrin. Laborant illi iumentum ferre, ac verbis his acerbioribus lapidare: quibus plebem arguebant: Quis est hic? hoc enim, ut praelusimus his diuersis intendebant. Porro, hoc casu, quo sacerdotum illustri chorus adeo obtenebatur, lynceos populus acquirat oculos, caelesti illuminatur sapientia, ut ei Deus ora muta dissoluat, linguam moveat ut dicat: Populus dicebat, hic est Iesus propheta. Ita ut

II. Populus doctet sapientes.

perdocta iumentum voce Deus prophetae conuincat tenebras, & crassam confundat ignorantiam. Tanta est Christi gloria, lux adeo replendet miraculorum, ut vel rudis ille populus, cum ex illis cognoscat, eoque casu, quo sapientes desipiunt & tanta luce obfuscantur, ut contemptibiliter exquirant. Quis est hic? Populus tanta clarescat luce, ut magister ipso doceat magistrum, & sapientibus sapientior dicat: Hic est Iesus &c. Hoc totum decreuit Deus in eorum confusione, ut ipse declarat, finiens praefata Iesaii verba: Non modo confundetur Iacob, neque modo vultus eius erubescet, sed cum videris filios suos opera manuum mearum, & sanctificabunt sanctum Iacob, & Deum Israel predicabunt &c. Modo, ita modo confusi sunt, & erubuerunt vultus eorum: cum viderent inferiores & plebeios gloriae Christi celebres praedicatorum. Adimpletur autem (interprete D. Chrysol.) id quod Dauid de sole in hac die praecinerat, ut ipse Christus approbat, Domine noster, quam admirabile &c. ex ore infantium & lactantium, perfecti laudem propter inimicos suos. Infantes vocat, non tantum annis infantes, sed etiam illos, qui scientia pueri sunt, scilicet vulgarem populum. Vna populi insipientis voce, qua Christi cuncta mysteria declamantur suos confundere voluit inimicos, quis pudor illis ter maledictis sapientibus doctoribus, & praedicatoribus quod infantes populi, homines rudes, illos sapientia praecurrant, ipsi sacrae scripturae erudient mysteria, qui ea nec legere poterant, ipsi vero mille ignorantiae tenebris inuoluantur?

Iesai. 29. 22.

Io Psa. 8.

Pf. 8. 1.

En tibi rem non ferendam, duplici confusione dignam: quam vidit in mundo Salomon sapientissimus: Vidi seruos in equis, & dominos ambulantes super terram, quasi seruos. Quae confusio talibus dominis pedes equos, equites factos: & equites pedestres ambulantes? Mos est Deo (ait D. Chrysol.) quem D. Paulus praecclare extollit confundere fortia debilibus, & ignorantibus sapientes: nobiles abiectis & trioboli hominibus: ut eius pateat brachij magnitudo. Elegit Deus infir-

Eccles. 10. 7.

Hom. 5. de panis.

ma mundi, ut confundat fortia, & ignobilia mundi, & contemptibilia elegit Deus, & ea quae non sunt, ut ea, quae sunt destrueret. Elegit Deus Raab communem & meretricem (qualitates sunt, quae virtutem eius produunt) ait D. Chrysol. ut populum suum confundat & robore afficiat. Docuerat illos Deus, nullum esse alium Deum praeter se, idque innumeris probauerat prodigiis, quae coram eis patrauerat frequentius: nihilominus adeo oblitescunt, ut illa adhuc praemanibus habentes, Deum abneget, volentes alios sibi fingi Deos, stultamque hanc & execrabilissimam Aaroni proponant quaestionem: Fac nobis Deos, qui nos praecedant: Si Dii (obloquitur os aureum D. Chrysol.) quare dicis: fac & quomodo enim dii sunt? Deus ex auro non conficitur: sed ipse est, qui caetera condidit: Composit Aarontulum, quem populus ingratus adorat, & in illo multos Deos: Hi sunt dii tui, qui educent te de Aegypto, o Israel. Vnum respicientes, hi dii dicuntur, in eo sane, quem unum videbant plures Deos simul adorabant. Voluit Deus illos pudificare: ad hoc illuminat mulierem communem, meretricem, vile proflibulum, inter gentes Chananeos in vrbetericho commorantem, quae nullum videbat miraculum, nec prodigium, nec signum aliquod fieri: timentum tantum eorum perceptorat, iam enim quadraginta praeterfluxerant anni, a quibus Deus illa patrauerat, quando educent populum suum de Aegypto, & eo solo est ad fidem conuersa, sancta, Deo Israel subdita, hunc unicum Deum esse confitetur: Dominus enim Deus vester ipse est Deus in caelo sursum & in terra deorsum. Sic ipsa exploratoribus Iosue.

Adverte (D. Chrysol. monente) quis pudor, electos Dei, tot mirabilium spectatores, caelesti instructione eruditos, adhuc caecitate, ut in vno vitulo Deos plurimos, & confiteantur, & venerent: Hi sunt dii tui, o Israel &c. quos & istorum profitentur esse prodigiorum auctores, Vna vero mulier, inter pluralitatem Deorum educata meretrix, factum audiens ab annis quadraginta patratum in longe distata regione, unum Deum Israel confitetur, eique tot mirabilium defert auctoritatem? quid hoc? Mulier infidelis, tam paucis adiuta subsidiis, Deum Israel, cuiusque mirabilia confiteatur eorumque se praecone inlicitat, illi vero, qui ea experiebantur, & praeculis habebant, tam socordos tam haereant obsecrati?

Quis pudor, quae confusio praecceptoribus illis, senioribus illis, consiliariis illis & rectoribus Bethuliam, quos Spiritus S. vocat Praecytorum qui oblationis

Iudith. 8.
III. *Iudith*
muliere
instruit
Sacerdo-
tes.

obfidiōnis arctati angustiis, quā Holofernes civi-
tatem premebat, adeo turbantur omnis consilij
expertes, vt nec ad Deum recurrant, nec eius mi-
sericordiā confidant, vt oportet; sed consilia
ineant minus salutaria, & fœdera diuinæ miseri-
cordiæ concipiant dissentanea, si intra quinque
dies illis non aduenerint copiæ auxiliares: quod
illis consilium videbatur sapientissimum. Prodit
autem mulier vidua Iudith, solitaria, quæ tantā
Dei pollet sapientia, & eorum quæ temporis po-
stulat necessitas, vt eos Dei tentatores accuset, ac
summæ esse dementiae conuincat, quod illi sum-
mæ sapientiæ consilium putauerant, eos instruat
& doceat saniora. Hæc est multorum confusio.
Quis pudor Ecclesiastico, quod secularis oratio-
nis nouerit partes, & contemplationis arcana, &
ad ea præsignatas sibi obseruet horas, ille verò
nec prima orationis nouerit elementa. Quæ tua
confusio, dicit arum helluo, quod pauper ille mil-
le necessitatibus obrutus, prole grauatus, paupe-
rum miseratur, eis fultum panis largiatur, &
etiam illud ori suo subtrahat: te verò cui cistæ,
cellaria, horrea tritico præ multitudine crepant,
diuitem auarum, nec moueant pauperum geni-
tus, nec Lazari vulnera? quæ confusio tibi, vt
nobilissime qui adeo es ab omni cura & occupa-
tione liber, vt cui tempus impendas, ignore; si
Minister verò publicè deputatus officio, cui nul-
la insperet hora vacua quin diurno deficiat, labo-
ri, nihil omnino rosario legendi inueniat oppor-
tunam, obconditis stationibus, & pijs misericordiæ
operibus congruam; tibi verò ad hoc solum defi-
ciat? Conformatem proposito nostro exponit D.

IV. *Secula-*
res con-
fundunt
Ecclesia-
licos

D. G. R. E.
37 pag.
Admoni-
tio.

Greg. Dei vocem ex ore Vatis Isaiæ: *Erubescite Si-
don ait mare. Quasi per vocem maris (ait) ad vere-
cundiam Sidon adducitur, quando per comparatio-
nem v. re secularium, atque in hoc mundo fluctuan-
tium, eius, qui inuictus, & quasi stabilis cernitur,
vita reprobat. Pariter expendit D. Chrysof. id
quod Spiritus S. narrat de Eliseo Hic enim mo-
tatus inter Israelitas, à nemine cognoscebatur,
honorabatur à nemine, & qui eum cæteris mi-
nus venerabatur, erat Rex ipse. In Syria vero, eum
declamat perisse quæ captiua, eum barbaros Gen-
tilis venerat. Fufam hanc historiam, fusè nar-
rat Spiritus S. Interloquitur D. Chrysof. O fides*

4. Reg. 5.
D. C. H. R.
Serm. de
Naaman
& Elia.
Tom. 1.

*Naaman Principis, o istius Regis perfidia? Naaman
Syrus fideliter festinat ad Deum, & Rex perfidus
sum scidit vestimentum, & dissidit qui nouerant,
& Elia, & qui non nouerant, credunt. Domestici repu-
gnant, & externi festinant. Alieni currunt ad au-
xilium, & proprii calesse denegant donū, qui prædi-
care debuit, destruit, & qui destruere potuit, festinat.*
Hieron. Bapt. de Lanza, Tom. 1.

§. 7. Populi dicebant. Conuincit Deus ex ore populi Principes, vt iniquos iudices. Sic autem iudex, vt sponse nasus.

Secundum: Intendit Spiritus S. hac respon-
sione ex ore plebis: *Hic est Iesus &c.* Actius
mordere Principes illos, Sacerdotes, Re-
toresque ciuitatis Hierusalem, eisque obicere
excebreosam atq. proiecram iniquitatem, quam
iam pridem iniussi commiserant. Paucis ante
præteritis diebus in generali plenoque concilio
in Christi conspirauerant perditionem, mor-
tique eum aduoceran turpissima. Modò ve-
ro, dom Hierusalem ingreditur & populi adhuc
auribus insonat præconium, quò præceperant, vt
si quis de eo quidquam nouisset, confestim in-
dicaret; interrogant. *Quis est hic? Quid prodi-
tores? ab hinc biduo illum morti communi suf-
fragio dampnatis, & eum ignoratis: Quis sit non
cognoscitis? Sit felix faultumque iudicium vel-
litum, hunc illum non agnouistis, modò agno-
scite. Hic est Iesus.* Subtiliter exponit Christum
malitiam quam contra eum exercuerant, morti
adiudicantes, illis vobis ex ore Vatis Regij. *Cir-
cumdederunt me vituli multi, tauri pingues obse-
runt me.* Alij legunt: *Tauri Basan.* Balan Regio
erat fertilissima, tauris fœcunda pugnacibus, qui
tauri de Basan dicebantur, sicut modo tauri de
Xarama. Taurus animal est cholericum & vehe-
mentius bile commouetur: ita enim oritur ex
inflammatione sanguinis circa cor, & sicut inter
cætera animalia taurus sanguine abundat, ita ma-
iori incenditur flamma: ac proinde videre licet
dum vehementius ignescit, cornua eius ad inflam-
mea, vt ignites titiones dixeris, eumque ferit,
non minus accendit, ac si quispiam flamme-
te lancea perfoderetur. Hæc eminenter gaude-
bant tauri de Basan, eo quod essent pinguiores, ac
maiores. Nota verò, quàm eleganter hoc hiero-
glyphico describat Principes, Sacerdotes, Docto-
res, tauros de Basan pinguiores, quibus venæ e-
rant sanguine repletae, operibus, diuitiis, honori-
bus, cupiditate, his cornibus suis irruerant in
Christum: omnis enim eorum ignita rabies ex
rerū temporalium cupiditate exarscebat. In tra-
cundia terra loquentes de los cogitabant. Hinc bilis
eorum, ex timore perdendi bona terrena, proin-
de, quasi pauidi consulunt: *Venient Romani, & sol-
lent locum nostrū, & genem.* Hinc inierunt con-
tra Christum consilium, & vt tauri in eum im-
pegerunt. Taurus dum cornu ferit, claudit ocu-
los.

19

Pf. 21. 19.

1.

Qui sunt

tauri de

Basan.

Pf. 34. 20.

Ioan. 11.

18.

R2

los.

los, ex multa irâ, quâ obsecratur, seu si maus, ut fecutus inuadat, nec quidquam videat, quod e-
rus forem remoretur. Ecce tauros mortis sen-
tentia contra Christum concurrentes, adeo cæcis
oculis, & mente obtenebrata, ut latâ in eum sen-
tentia, inquirant, *Quis est hic?* O indices iniquos,
optima vestra interrogatio: *Quis est hic?* Conle-
distis in eum, eius litem causamque terminalis, ni-
gro calculo condemnastis, & quis sit, ignoratis?

20

D. Greg.

3. p. 1. 1. 1.

v. 1. Ad-

monit. 33

1. in

Exech. 3

Lib. 31.

mor. c. 31.

1. c. 7.

Can.

Reg. 3.

II.

Nasus

pruden-

tiam si-

gnificat.

Sæpenuero perpendit D. Gregor. honoris
laudisque prærogatiuam, qua cælestis sponsus
sponsæ suæ nasum extollit: *Nasus tuus sicut tur-*
ris Libani, quæ respicit contra Damascum. Pulchi-
tudini eius celebrat encomium & quia totius
pulchritudo, ex partium pendet, resulatque ve-
nustate: singulas diuissim extollit: capitis capil-
los, oculos, dentes, &c. & nominatim nasum de-
prædicat: *Nasus tuus sicut turris Libani.* Quærit
D. Greg. *Qua laus est fratres mei, ut sponsæ nasus*
turri comparetur? Ane hæc nasi laus? si dixerò
ego: Domina talis, pulcherrima est, eius nasus est
ut turris huius ecclesiæ, hoc non foret laudare
vultus eius elegantiam, sed risui exponere turpi-
tudinem non tolerandam. Cælestis sponsi, cæle-
ste præconium. Damascus ciuitas eiat limitanea
& inimica Hierusalem, metropolis Syriæ, vnde
excurrebant hostes in terram promissionis, & fre-
quentes agebant prædas, ut legenti patet. Huic
maio studens obuiare Salomon, extruxit turrim
altissimam, in cacumine montis Libani, vbi ter-
minus, præfigitur, qui disscindit, diuiditque Sy-
riam à terra promissionis, præmunitam omni ge-
nero belli apparatus, ex qua possent detegere Damas-
co prodeuntes, eoque modo sartam rectam, ut
tamque conferuare terram promissionis: vel præ-
pediendo viam inimicis, vel fumo excitato vi-
cinos admouendo, ut sibi cuncti prospicerent.
Noueris igitur, (inquit D. Greg.) hanc esse men-
tem diuini sponsi, describere sponsæ suæ Eccle-
siæ venustatem, & per eiusdem partes, diuersos
describit status, ac officia, è quibus illa compo-
nitur elegantissima. Nasus symbolum est Prin-
cipum, Iudicum, Gubernatorum. Primò etenim
illi sunt, in quibus oportet residere prudentia, dis-
cretio, hanc signat nasus. Hic enim procul odo-
ratur, inquiri ex vestigiis, id quod oculis non
videtur, & latebat occultum. Talis sit, necesse
est, discretio, prudentiaque Principum, Iudicum,
ac Reipublicæ Gubernatorum, procul odoren-
tur, & damna præsentiant, quæ contingere pos-
sunt, ut illis mature provideant. Ex vestigio lu-
sum domus explorent, prostibula, vlturas, furta,
concupinatus, eaque omnia, quæ Reipublicæ præ-

indicant incolumitati. Secundo: eo quod ex na-
so particulariter aduertatur colera ac indigna-
tio: *Quiescite ab homine, cuius spiritus in naribus*
eius est. Consultit Isai. Caueto ab homine, cui
nasus ignescit. Hoc enim accensam eius demon-
strat coleram. Inter nos, quando indignatis,
proverbium est: inuasit sinapi nares tuas. In nari-
bus attenditur colera ex respiratione: hæc est e-
nim aperitissimum signum ignis, quò interius pe-
ctus exarsescit. Quibus stomachari, indignari,
& irasci conuenit in Republica; Principes sunt,
& iudices. Etenim illi sunt, quibus ex officio
competit, punire, reprimere, cadere, patibulis
affigere, *Non sine causa, gladium portat: Et ut*
caeteri timorem habeant. Homini priuato gladium
eximere illicitum, ut & noxios castigare; hoc
iudicem tangit, ut vero perfectè, & inreprehens-
sibiliter hoc agat, asserit Aristoteles, de necessi-
tate requirit, ut irascatur, commoueat, incan-
descat & omnibus pateat, esse in Republica vi-
ros, qui peccatis, sceleribusque succenseant cor-
rectores.

Nasus, aduerte, medius inter binos oculos
erigitur, qui quasi duæ faces accensæ eum illu-
minant. Ita illos cognominat Christus: *Luce-
na corporis tui est oculus tuus.* Ut non sit iudex,
dum è iustitia conuenit damnare sceleris reum,
cæco non ferat impetu, sed apertis oculis, &
præuia perspicacitate consideratione, perpendens
quem, ob quid, damnet: quæ sint rei grauami-
na, quæ defensionem, ne fortè damnanda contin-
gat illa imprudentia, ut damnatum modo reum,
ipse iudex non agnoscat, ac percundetur: *Quis*
est hic? Quocirca perelegantè Dominus deli-
neauit iudicem, in virga illa vatis Hieremias:
virga erat oculata: *Virgam vigilansem:* Argus
sit centioculus, ut videat luce clarius, quidquid
illum concernit: quem habet indicandum.
Quàm bonus Rex & Princeps David: *Exaltabitur*
sicut unicornu meum. Fortitudo mea, Ps. 91. 37.
vires mee: (has enim in S. Scriptura cornu si-
gnificat) eleuabuntur, excitabuntur, sicut cornu
vnicornis. Salutaris est cornu vnicornis, vbi cornu
vigent colubri, serpentes, animalia venenata, quæ
aquis insciant: illo enim cornu aquis intincto, deliqua-
tollitur omne venenum, quod serpentes aquis tur,
insuderant, pròinde sine illo viuere ibidem est
impossibile. Porro cornu hoc inter ambos erigitur
oculos, quod non applicatur, nisi vbi prius
fixis oculis intenderit. Talis, opto, sit Principis
potentia & iudicis auctoritas, quæ de Repu-
blicæ viuario venena dissipet: Colubrorum mul-
tus est numerus, qui eam insciant, vlturas
sunt.

fuis lueris, fuis rapinis latro, fuis dissolutionibus concubiniarius, litibus fuis inquietus, comediis & aſſonibus fuis hiftrio, fuis ſimulationibus tertæ mediætræ: Exaltetur Principis auctoritas, iudicis ſeueritas ſicut unicornis. *Exaltabitur ſicut unicornis cornu meum.* Fortiter impingit, feriat auctoritativè, venena diſpergat, hunc vineulis ſtringat, cadat illum, alterum ad malam damnet crucem, auriculas præſendat alteri, actus iuſtitie ſeueros exerceat. Nequitiarum lites inſtituantur, per ſententiam terminentur; hoc tamen ſalvo, vt illud fiat, attentis oculis, & explicatis luminibus, vt vnusquisque inſitimè & integrè cognoſcat, quis ſit, quid deliquerit: Quomodo, & quando, quid commoverit, nec ad eam dilabatur inſipientiam, vt poſt latam ſententiam & atro calculo damnatum reum, cum Phariſæis intertoget: *Quis eſt hic?* O fratriſtigi: hoc ante quartæ, ſi forſitan inueniretis, quis vobis tunc reſponderet id, quod modo populus reſpondet: *Hic eſt Ieſus &c.* quò tibi peruerſus ac iniquus contra illam proceſſus panderetur.

§. 8. Hic eſt Ieſus, Præmonet Principes ore populi Dominus, quod ſi Chriſtum perderent, & vitam ſuam perderent.

22 **T**ertio intendit Spiritus S. hac reſponſione ex ore populi: *Hic eſt Ieſus.* Perdiſtis his ludæis motuum dare conuerſionis lux, & ſalutis reſtauratum: licet omni ſpe vitæ privati videantur, & illis, ſicut naufragantibus ſubmergendis anchorale ſeu rudentem adiecere, quo conſiſi non ſubmergantur. Erant hi, vt diximus paſſionibus ſuis immerſi, malitiâ obœcati, perturbati, commoti: *Commota eſt vniuerſa ciuitas,* interrogantes: *Quis eſt hic?* Hinc fenestram aperit Spiritus S. per quod illis lux fulgeat illa reſponſione, quam populo ſuggreſſit exprimendam: *Hic eſt Ieſus à Nazareth.* q. d. O malè fortunati, quæ vos obœcauit iniquitas; ne hunc agnoſceretis hominem; ac per hoc adeò depediti: illum agnoſcite, ſcito: *Hic eſt Ieſus Propheta,* id eſt Redemptor veſter, Magiſter veſter, veſter Meſſias: hic vos ſaluaturus aduenit, hic à Deo promiſſus Propheta, vos docturus inſipientes. Venit Rebecca camelo veſta, in ſponſi ſui Iſaac amplexus ruitura, venit reſciciens vt domina pulcherrima, plena gratiarum, quaſi reliqua præ ſe deſpiciens. Aduertit à longe venientem quendam, qui abiectus ei videbatur: quærit

ab Eliezer, qui eam comitabatur: *Quis eſt ille homo, qui venit per agrum in occurſum nobis.* O Gen 24. *Domina, ſcias, hic eſt Dominus meus.* Legiti- mus & ex aſſe familie Abrahamæ heres inſtitutus, ille tibi ſponſus expectatus, recipiendus, hic tuum omne bonum. Hoc reſponſo, contemptus vertitur in honorem, deſcendit de camelo, faciem velat, ceremoniâ valde communi mulieribus priſcis illis temporibus, qua proteſtabantur quòd in præſentia mariti, ipſæ caput non eſſent, nec haberentur, & hoc ipſum declarat D. Paulus: *Vir caput eſt mulieris,* ipſe eſt, ipſe qui deber regere, gubernare, diſponere, & ſungi capiti officio in domo, nec aliud in ea caput agnoſcendum, ne præter rationem, quid contingat. Laude dignam cenſeo ob hoc Rebeccam; & intendit ſpiritus S. excitare Synagogam, vt hoc idem faciat. Expectabat illa ardentius Meſſiam vt ſponſum ſuum, hoc enim nomine communiter appellabatur, & ita D. Ioannes expreſſit, vt eum oſtenderet, quòd ipſe Meſſias non eſſet, ſed Chriſtus, ait: quòd ipſe ſponſus non ſit, ſed Chriſtus, quòd ipſe amicus tantummodo eſſet veri illius ſponſi, qui & in nuptiis eius exultaret lætaturus. *Qui habet ſponſam, ſponſus eſt; amicus autem ſponſi, qui ſtat & audi eum, gaudet gaudet.* 29. &c. Talis enim incedit Synagoga, camelo inſidens gibbulo ambitionis lux ac malitiæ, omnia parumpendens, ac deſignans, quin & ipſum Chriſtum; nec aduertens, nec attendens, quis eſſet. Ad eius in vibem ingreſſum, ſeſcituratur: *Quis eſt hic?* Reſpondet populus: *Hic eſt Ieſus Propheta.* &c. q. d. Cognosce illo, o Syn. goga, nec aspernèris: hic enim noſter eſt Dominus, Saluator noſter, Meſſias promiſſus, heres legitimus domus ac regnorum Dauid patris ſui, & tuus tot ſæculis ſponſus deſideratus. O repudio dignam Synagogam, cur tuæ malitiæ ſtrana non retrahis, cur peruerſam non emendas intentionem? cur tubore non confunderis, ex eo quod cum morti tradere præſumpſiſti? Suſcipe illum reuerentem talem, qualis eſt: *Hic eſt Ieſus.*

Verum tamen aliud latet profundius arcantum: quia quò illos vt in ſe reuertantur moneat: exponit illis Spiritus S. attendam ſtudioſius, quid egerint, quando Chriſtum damnarunt innocenter. *Hic eſt Ieſus,* q. d. Malè fauſti Principes, ſacrilegi Sacerdotes Doctores cæci, me deratores immoderati; noſtiſne quis ille, quem condemnatiſtis, & perdere concluſiſtis? *Hic eſt Ieſus Propheta,* Quid eſt Ieſus? ipſe explicet ſeipſum. *Ego ſum via, veritas & vita* Via eſt: illum occidite, & à recta ſalutis via aberrabitis, ve-

ritas est, interficite illum: mendacis, ac erroribus opplebimini: vita est, perditte illum, & vita vestra finietur, exanimis aeternae mortis tradimini sepulturae. Monet illos: Attendite, damnandi, ad id quod agitis, quod si hunc occideritis, actum est de vita vestra, salute, veritate, & omni bono: & ipsum perdere, nihil aliud est, quam a vobis & vrbe vestra expellere bona omnia, & laxissimas portas aperite, caedibus, captiuitatibus, incarcerationibus, perditionibus, infortuniis, omnibus denique malis. q. d. Vobis prospicite, licet enim arbitremini, vestrum a vobis occidi inimicum, & illo euadere superiores ac victoriosos, tamen illum interimentes, nihil aliud eius homicidio lucraturi, quam damnum vestrum ac perditionem, vnde & dicere ac conqueri poteritis cum infausto Lamech: sic interprete D. Chrysost. *Occidi virum in vulnus meum, Gen. 4. 23.* & adolescentulum in liuorem meum. Interfeci virum mihi in damnum, ita vt, illum a me occidi, fuerit, mihi meipsum perdere infelicem. Illi idum impegi, ac ego vulnus recepi, & dolui reus homicidii. Arcanis scateat praeclearis lucta Iacobi cuius historiam narrat Spiritus S. Quam expendit Oseas. Luctatus est nocte tota, siue fuerit cum ipsa persona filij Dei, vt vult Concilium Smyniense siue cum Angelo, qui eum specialiter figurabat, quod tanto magis nostrae congruit intentioni. Nocte illam luctam Iacob aggredditur, & tali contra eum pugnat fortitudine, vt iam videatur illum siue in hanc, siue in alteram partem solo profertere superatum. Multo fleuit Angelus tempore iniunctus, nec gradu titubatur, vt Iacobi viribus huc illucque insectatur, donec tandem arena cedat voluntarius *Inualuit ad Angelum.* Idcirco dicit D. Hieron. Angelum Iacobo imposuisse nomen *Israel*, quod est, *Vincens Deum* siue *Vincens Deus*: Vt constat ex ratione, quam allegauit, dum ei nomen imponeret. *Contra Deum fortis fuisi, multo magis contra homines praualibus.* Videns autem Iacob se Angelo praualuisse, ait Vates, quod *Confortatus est* q. d. supererat gloriosus & exultans: sicut quando dno multo tempore colluctantur, & vnus alium solo proferunt, ille qui superauit: exultat triumphans; (a) pedibus gemit, nouos sumit auios, subsistit pra gaudio quasi fortitudinis virumque suarum ostentans praeslantiam. Dices: Quae tunc voluptas, quae exultatio Iacob? falleris: quinimo ipsa hora cepit ingemiscere, lacrimas fundere, Angeli pedibus se cernuum abicere, supplicare, *Fleuit & rogauit.* Quid hoc? Angelum superasti & ingemiscis, ploras, suppli-

cas? Nihil est quod sic animos gaudio perfundat, quam celeberrima victoria. *Exultant victores capta prada.* Quid igitur ploras? quid victo supplicas? inuictus est ordo: non enim victor devictum rogat, sed prostratus supplices tendit victori manus. Sublime mysterium. Considerat Iacob in sua persona totum populum Iudaeorum, filium suum, qui luctaturus esset cum Verbo aeterno, suae nocte passionis. O qualem luctam, quam arduam, iste Iacob instituit cum Verbo aeterno: quibus non contra eum visus viribus, iam illum in illam, nunc in partem alteram descedens. Nunc ad illum trahit iudicem modo ad alium. Adducit eum coram Pilato, credit, quod ex illa parte eum non deiciat, ad Herodem recurrit, & quia nec ibi corruit demum in domum Pilati trahitur conuincendus. Optime dicitur hanc luctam contigisse de nocte. O quales tenebrae, o quam intercessit caligo. Non eam praeterit aut tacuit Diuinus ille historiographus Diuus Ioannes de quo nobis textum enarrans, sic inchoat. *Ingressus est Iesus trans torrentem Cedron.* Cur cedronum torrentem vocas, cum in illo nulla floreret cedrus? quia Cedrus Graece, Latine dicitur *Obscuritas*. Erat autem torrentis ille obscurus, caliginosus, ad ostendendum id quod tunc agebatur esse plusquam Aegyptiacis tenebris inuolutum. Caligo in decreto illo collecta, quod Deus proponit tradere filium suum in mortem, pro salute capitalium suorum inimicorum *Mysterium absconditum a saeculis in Deo.* Vocat illud Diuus Paulus. Nox in Apollolis, *Celsi* quae tanta effunditur Petrus, vt primum de ea moneatur: *Quod ego facio, tu nescis modo:* & *Ioan. 13. 7.* demum, tria negatione: oculos suos miseris ostendat, sicut qui noctibus obambulat, fugiunt ceteri: *Omnes relicto eo fugerunt.* Qui enim a luce fugit: tenebris immergitur. Nox in pectore Iudae, quam vt ostenderet Diuus Ioannes, quanta esset tum temporis: ait: *Erat autem nox.* Nox erat in iudicibus, quibusdam malitia obcecatis, aliis timore Caesaris obtenebratis. Dicitu o sol: *Obscuratus est sol.* tota nocte lucta perseuerauit, & iam videtur in illam inclinare partem, quod iam eum condemnent, iam in alteram, vbi instabant vocibus magnis postulantes: *Crucifige crucifige.* Tandem vicit Iacob: *Inualuit ad Angelum.* Notate verbum *Inualuit.* & signate S. S. Scripturarum conuenientiam. Eo ipso verbo, quo praedixit hoc mysterium Oseas, impletum signat Diuus Lucas, dum ait *Inualescebant voces eorum.* Ex Euangelio declarata impletam Prophetiam: *Inualuit ad Angelum* quia *Inna.*

Hom. 20. in Gen.

Gen. 4. 23.

Gen. 32.

Oze. 12. 11.

II. Allegoria.

Oze. 6. 12.

4.

Lib. de

quest. seu

tradit.

Hebra. in

Gen. 32.

Oze. 6. 12.

4.

(a) Haez pternas de neno.

Ioan. 13.

Celsi

26.

Ioan. 13.

7.

Matth. 26.

56.

Cap. 13.

31.

Luc. 23.

Luc. 23.

31.

quia

Inna.

Inualefebant voces eorum & adiuuauit latus
feri positionem eorum. Vide an non præualue-
rint, & vicierint: cum eum tandem crucifixe-
rint. Exultate & præ gaudio gestire videtur
Iacob, iam victoria potitus. *Roboratus est, &
confortatus est.* Quanta hilaritate perfluit infeli-
ces illi, quasi suis Christum viribus superassent,
& ille non fuisset, qui amoris viribus se permisit
vinci, & morti se sua sponte dedit: Quam glo-
riosi & cateruatim concurrunt ad Pilatum, qua-
si victoriae lux prosequentes trophæa: *Domine
recordati sumus, quod seruator ille dixit adhuc
viventis; post tres dies resurgam, &c.* O maxime
Iacob, an exultas ob obiectam hanc à filiis tuis
victoriam? Nequaquam, quin potius ipsa hora
plorare incipit, gemere; plangere illos: q. d. O
malo cælo nati filij! ô generatio maledicenda!
ô popule reprobande! ô ciuitas desolanda! vin-
cens eum & occidens, quem occidisti, vitam
ipsam interemisti, & quid tibi his superest nisi
mors? summi Sacerdotis sanguinem fudisti,
propugnatoris tui: quid vos modo remanet, ni-
si omnis auxilij iusta subtractio. Occidisti eum
qui tibi erat omne bonum: quid modo timen-
dum, nisi omne malum? Relinquenti estis om-
ni privati vita, salute, templo, sacerdotio, sacri-
ficio, Rege, Propheta. O plebs infans! te de-
ploro, te plango; licet enim tibi attribuas victo-
riam, & persuadeas te eum occidendo, superas-
se: illi tamen parum nocuisti, cum breuis sit in
vitam immortalē resuscitandus: maximum
vero nocumentum, est illud, quod te mauet vi-
ctorem; vitam enim, salutem, & veritatem oc-
cidens, *Hic est Iesus* infernalibus mortis tenebris
deserere obruenda. Quocirca Iacob supplicat,
& exorat pro illis Dominum: *Elenit & roga-
uit.* Parce Domine, parce populo tuo; Deus
misereatur nostri.

24 Elegantiſſimè cecinit hoc vatum primarius
David: contemplatur Iudæos in concilio con-
gregatos, qua ratione concludunt Christum pe-
dere prodicionibus, fraudibus, suis manibus, &
Paganorum viribus. *Considerat peccator iustum,
& querit mortificare eum: Gladium euaginauerunt
peccatores, intenderunt arcum suum, &c.*
Gladius eorum intret in corda ipsorum. Quantis
animis, quo pectore, iustum occidere intende-
runt? *Obseruabit peccator iustum.* Hoc nomen
Christo competit. *Hoc est nomen quod vocabunt
eum: Dominus iustus noster, prope est iustus
meus.* Sic testatur Pater æternus. Quot tech-
nas, quot decipulas struxit ei maledicta pecca-
torum Synagoga? quas persecutiones in eum

excitarunt? *Gladium euaginauerunt, intende-
runt arcum.* Omnia arma eorum in eos reſi-
liunt, & ea quæ de propinquo feriunt, vt gla-
dius, & quæ de longinquo, vt arcus. O genera-
tio praua: quid cogitatis, quid his efficitis?
Gladius eorum intret in corda ipsorum. Prophe-
ticum est hoc (inquit D. August.) & idem est
Intret, ac insurabis. Conformiter regula Diui A-
nacleij Papæ. *Propheta eum optare videtur, fu-
tura vaticinantur.* Contra nullum gladium ne-
quitiæ lux euaginauerunt, & eo contra illum
deceatant: arbitrati sunt, quod eo Christum
confodissent, sed heu miseri: gladius hic eos in-
uast, & hoc agebant, sibi proprias animas pe-
loraque transfoderant, sibi vitam auferebant,
& salutem infelices homicidæ. Propterea, non
postulat David, gladius eorum intret in corpo-
ra eorum, sed *Intret in corda eorum.* ille etenim,
quem crucifigunt, salus est, vita est, lux est, gau-
dium est, consolatio est, requies est, gloria est:
quia *Hic est Iesus.* Sic res se habuit: quasi quis
gladium in alterum stringeret, eiusque tantum-
modo vestem diffunderet, sibi vero transfoderet
viscera. *Tanquam vellet aliquis per corpus suum
ferrum trancire, ut concederet tunicam alterius.*
Reprobande fameratores: tibi congratularis, quan-
do pro libitu negotia tua peregeris: hunc deci-
piens, illum expolians, & in fine anni, compur-
tus tuos facis, vt illi quos vidit Zacharias Pro-
pheta, dicentes: *Benedictus Deus, diuites facti sumus.*
Plora, ingemisce, grauius tibi, quàm s-
proximo nocuisti: quod si alterum bonis iuda-
li temporalibus, tu æternis nudus exponeris, si
alterum in corpore perdidisti, vae animæ tuæ,
peristi. Quam hilaris tripudias, vltor iniuriæ
implacabilis: cum tui calumniatorem confodi-
sti. Ingemisce miseram sortem tuam: tibi, ti-
bi nocuisti: etenim, si alter in corpore vulnus
suscepit, tibi anima tua confossa succubuit æter-
num peritura. Tu libidinose, tibi applaudis,
quod carnis tuæ desiderio satisfeceris, illius mi-
seræ despolians integritatem. Ingemisce in con-
tritione lumborum tuorum. Si tibi de satiato in-
ordinato appetitu & Venerea voluptate applau-
dis, quid egisti? ecce redis sine Deo sine gratia,
sine donis Spiritus S. & miseram animam tuam
denudasti. Vt talem te plangit ipse Deus, accla-
mat tibi, te puerum, infantem, stultumque in-
simulans, qui dum credis te salutem, vitamque
consecutum: tui ipsius cooperaris perditioni: *U-
quequo paruulus diligit infantiam & stultitiam,
quæ sibi sunt vox captiuæ.* Conuenit Elias Re-
gem Achab, inuenit eum præ gaudio subsilen-

tem: eo quod lapidato iusto Naboth, iam possessionem vineæ acceperat cuius dependebat cupiditate. O proditor, venditus es ut faceres malum: Audi Prophetam: *Occidisti insuper & possedisti? Innoxium occidisti vitum? illius vineam iniustus abstulisti? An hoc tibi perplacet, illum occisum, & te spoliis eius dititem? Væ tibi misero, est, quod lachrymas fundas vberimas: plus tibi, quam iusto illi nocuisti: in eo enim, quod sanguis innocens fuerit effusus, via sternitur, quæ regius tuus sanguis effundatur, tam ignominiosè, ut eo canes inebrientur, tua pereat familia, honor vilipendatur, via enecetur, corpus computrescat, & anima gehennæ incendio tradatur crucianda.*

§. 9. *Propheta. In memoriam reuocat Deus his Principibus, ex ore plebis; id quod de Christo per Moysen prædixerat.*

† 25 **P**ropheta à Nazareth Galilea. Non tantum dicitur: *Hic est Iesus*: insuper addunt: *Propheta*: nomen absolutè sumptum non significat Prophetam talem, qualem, sed magnum Prophetam desideratum Gentibus, Messiam. Ex diuina hoc processit sapientia, quod Spiritus S. nomen hoc Propheta plebis ori ingesserit, ut per illud efficaciter retraheret Synagogæ Principes de hoc diabolico incerto facinore Christum occidendi, in quem iam mortis fulminauerant sententiam: quia ex illo Prophetæ nomine declarabat, irreparabile damnum, quod illos obrueret: & id quod omnino sibi persuaderent, quod videlicet occidentes Christum, licet solum & ab omnibus derelictum, ab omni supplicio immunes euaderent, & impuniti contraria veritate, etenim erat ille ipse Deus, qui tantum sacrilegium nefariumque homicidium videretur, & qui in sui sumeret arma defensionem, illatamque iniuriam suo tempore vindicaret. Quocirca illis verbis. *Hic est Iesus Propheta à Nazareth*: illi promissioni Diuinæ iam factæ à principio populus alludit: Quando descendit Deus in caligine super montem Sinai: adeo terribilis fuit hic aduentus eius, de tonantibus vndique tonitruis, micantibus fulgureis, obubillante montem fumo caliginoso, ut omnes conterrentur: nec id mirum: cum & ipse Moyses inhorruent: teste D. Paul. *Extremus & tremendumus*. Vnde tanto timore concutebantur, ut omnes vnanimes supplicarent: non loquatur nobis Dominus, ut Diuina terrore yo-

Hebr. 12.
20.

is turbati caderent exanimis, sed si quid eis vellet indicare, Moysè mediatore vteretur. *Vltra Exod. 20. non audiam vocem Domini Dei mei, & ignem 19. hunc maximum amplius non videbo, ne moriar. Deut. 10. Loquere tu pro nobis, non loquatur nobis Dominus. 16. ne forte moriamur. Hanc eorum Moyses Dominus proponit orationem, cui ille: Placet mihi: Bene omnia sunt locuti: Populus est infirmus, Deut. 10. pusillanimis, iure formidat: Hoc ego quoque 17. intendi, ut me timeat: Spiritus enim legis, quam illi præscribo, spiritus est timoris, sicut eius status, status est & conditio seniorum, quos timore regi conuenit.*

Attamen elucefecit dies, quæ illis legem amotis promulgabo, filiis propriam, & illam ipsi per Prophetam indicabo, quem ego fuscitabo, & ex eis eligam eiusdem naturæ, familiæ, & stemmatis; hominem, similem tui, in cuius ore ponam verba mea, & proinde quæ loquetur mea erunt, ne dubites. Admone illos, ut quando missus à me, venerit ille Propheta, audiant ille: Christus lum, venerabundi suscipiant, docenti obediunt, amonendo: quando quid contra illum moliti fuerunt, non mactent, contra illum, sed contra me sciant se indignos moliti: & in me suscipiam illos pro allato scelere atque occisus plectere homicidas: vident enim quàm sim terribilis, & quàm pauenda brachij mei fortitudo. *Prophetam de gente tua, & de Dom. 18. fratris tui sicut me suscitabit tibi Dominus Deus tuus, & ipsum audies: Ecce qui autem verba eius, quæ loquetur in nomine meo audire noluerit, ego visor, existam.*

Loquitur Deus ad litteram, promittens eis filium suum venturum in mundum, ut suam diuinam Sanctamque eis legem promulgaret: hinc eis orta spes eaque certissima, quæ Prophetam sibi à Deo promissum præstolabantur, sub quo nomine Messiam intelligebant. Hinc quando de Messia aduentu loquebantur, de illo agebant sub nomine Prophetæ. Quando Principes & Pharisei miserunt ad Ioannem ut interrogarent eum, num Messias esset, ab eo quaesierunt: *Propheta es tu?* Omnes denique, qui Christum ut verum Messiam confitebantur, illum nomine Prophetæ prædicabant. Contigit, dum Dominus ad vitam filium viduæ vnicum resuscitauit: viso tanto miraculo, stupente populo, elata voce conclamarunt: *Propheta magnus surrexit in nobis: & quia visitauit Deus plebem suam. Dilligenter attende verbum illud Surrexit. Conuenit enim promissioni Diuinæ: Prophetam suscitabo. Illud quoque: In nobis: occidit illi: De medio fratrum tuorum. Quando quinque panes fregit*

100.1.

100.16.

100.

in quinque millia hominum, testatur D. Ioannes quod eum populus vt Messiam; receperit: *Hic est verè Propheta, qui venturus est in mundum.* His alludit modo Spiritus S. ex ore populi ludris acclamans: *Hic est Iesus Propheta à Nazareth q. d. Quæritis, Principes, quis ille sit? Quis est hic? Reueremini illum: hic est Iesus Propheta &c.* promissus à Deo, suscitatus de medio fratrum nostrorum, de gente, nostraque progenie.

Hoc considerate, & illum agnoscite, & scitote id quod inde sequetur, licet enim eum solum videatis, nec sit qui eum defendat, nec latiscingat, nec eius suscipiat causam, & cum interire, nihil præterea sit, quam occidere eum, cui nec sit amicus fidelis, nec defensor auxiliarius; proinde vestra fuerit hæc vltima conclusio. *Expe-*

ditis vobis, vt vnus moriatur homo pro populo.

Non est vobis tamen cum illo negotium, sed cum Deo ipso: qui minatur. *Ego vltor existam, & verum credite, id quod vobis altero dixerat die: Vos inhonorastis me &c. est qui querat & iudicet.* Attende generatio mala & adultera, id quod agis, Deum enim tibi suscitasti inimicum, & illum assequens, Deum ipsum contra te prouocas aduersarium: iam dudum nostis brachij eius fortitudinem, & manuum ipsius grauitatem, quando plenam totamque applicat feritum, & id quod vobis præcauit per Isaiam Prophetam. *Erit vobis iniquitas hæc, sicut interruptio cadens & requisita in muro excelso &c. & comminatur, sicut conuertitur legena signi contritione perualia & non tunc in eius de fragmentis eius testis, in qua portetur igniculus de incendio, aut hauritur parum aque de fossa?*

Quibus verbis intencit vobis declarare, quod ad tales coarctabimini miseria & calamitates, in tantæ malitiæ iustum supplicium, vt ita vos radicibus euellat, vt vobis nec superstit Sacerdotum, nec templum, nec sacrificium, nec altare, nec Rex, nec Propheta, nec honor, nec vita, nec Deus, nec bonum quidquam: & quod vos ita minutim conteret, vt redacti in cineres, vntro per mundum vniuersum dispergamini vagi & profugi, populorum omnium execrabile peripsema.

§. 10. Hoc egit Deus Principibus per os populi, id quod egerat p. r. os asina cum Balaam.

Hoc egit Spiritus S. cum illis, quod olim cum Balaam ariolo: qui cum allectus auri cupiditate, populo Dei maledicere preposuisset: & iam animi consilium auditis prosequeretur: voluit illum Deus præuenire, & ab hac iniqua cogitatione cohibere, quando iam festino gradu tendebat asinamque, qua vehabatur, atrocibus verberibus impellebat; proinde aperit Deus asinæ oculos, vt videat, id quod ariolus ille præ malitia non cernebat: Angelum scilicet, qui stricto gladio stabat ex opposito, in eum collinans, quem si ulterius progrediretur, in viscera ipsi adigeret, similiter & asina oraxat, quæ conueria præstigiatores alloquitur: quid agis infelix? Nostin' quem animo verses? Aperi oculos, & intue in quem agas. Attende Balaam, & considera, Dei Angelum fortissimum, pugione in viscera tua ducto armatum. Perpende cum illo tibi esse negotium: ille quippe est, qui populi Dei procurat incoluntatem, in quem tendis tenerarius. Reuertere denuo: hoc enim consilium, ad cuius tendis executionem, non ei, quem cogitas, nocet, sed tibi: Angelus enim adlat, qui secer te medium, Eganter expendit D. Petrus hoc factum: *Corruptionem habuit sine vesania subiugale animal mutuum hominis voce loquens prohibuit Prophetam insipientiam.* Arcanis scitent verba singula, consideratione dignis. Intue: Quis quo sapientior, quis quem corrigit, quis quo acutius videat? Subiugale mutum animal (ait D. Chrysost.) quod

I.
Asina docet Balaam, sic & populus Principes Iudæorum.

2. Pet. 2. 16.

D. Chrysost. Hom. 13. in varios Luc. 3. Mat. Tom. 8.

(est irrationabilis omnibus animantibus, magis multum, infirmum & ignobile.) Ecce asina, populus est, qui subiugale dirigebant, hi Principes erant, & Sacerdotes: & ipsi cæci, & asina claris videns oculis. Illi percuntantur: *Quis est hic?* illa responderet: *Hic est Iesus Propheta &c.* Qui profuit sibi p. r. uerisus Balaam, dum verberibus imperit asinam & verbis. *Quis est hic?* Quod, vt diximus, nihil aliud fuit, quam plebem reprehendere, & accusare criminis: quod tali exciperet honore vltimum hominem, qualem Christum esse calumniabantur sed linguam sumpsit Deus asinæ, vt doceat, vt corrigat.

Hic est Iesus Propheta &c. Infortunati, nolitis, quid agatis? Aperi oculos, attendite contra quem moueamini. Certe, quod sic ille Prophe-

- ta, cuius sibi Deus sumit vfoscedam iniuriam: hic se vltra sentit prodicione grauatum, ipse eam vindicabit ferocius. Huius illos Spiritus sanctus præmonere: quinimo & te huius præmonet, vt attendas, miser, quid agas, quando passionibus tuis obediens, tibi persuades, se tibi posse opponere neminem, quod tibi cum Deo sit negotium, & ipse sit, qui tuatum erit vindex impudentiarum. Credis te impunem posse pauperulos prosequi, quos solos ceruis, ac in eos manum mittere pro libidine tua, eorumque bona deprædari? Hoc noueris, Deum esse, qui illos suæ fidei sumpsit conseruandos *Dominus illum assumpsit*. Ad eius dexteram collocatur, vt illos defendat, & te castiget persecutorum: proinde dixit vates Regius: *Qui adstetit à dextris pauperis*. Putasne Bipedum impurissime, te liberum habere in domum talis accessum, & quæ ita tibi sit ad manum; (a) Meretrix cellaris vt nemo sit qui voluptatibus tuis contradicat? hoc igitur tibi persuade. Deum eam Angelis suis tibi aditare, & dissolutionibus tuis grauitè offendi: in eum hæc patras, & ille est, qui à te strictissimam exiget rationem, puniens ignibus, pœnisque sempiternis. Ne erraueris, O diuitiarum gurges, pauperum aspernator, qui dum elemosynis pauperes alere teuereris: eisdem iniuriis lacellis, illos aspernaris, succurrere dedignaris, sed Deum aspernaris: ille enim est, qui ait: *Quamdiu vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis*. Tu vero sanguiluga fornicator, qui in hoc tibi complaces, quod pauperum sanguinem exhauris, & neminem arbitraris viuere, qui exigat rationem, diem tibi dicat, pro illo, de iis, quæ deprædatus es. Ipse Deus est qui se exhaustum stomachatur & vt talis, causam hanc sibi assumer ventilandam.
- Attende, consule, prouide tibi Diuinum plane consilium Spiritus S. *Ante omnia opera verbum verax precedat te, & ante omnem actum, consilium stabile*. Vox hæc *Verbum verax*: significat conceptum intellectus, quo iuste, ac veraciter homo in se concipit rem sicuti est: quod subtiliter exponit D. Ioannes conceptum seu Verbum Diuini intellectus, dum ait: *In principio erat Verbum*. Artifex, cui aliquod incumbit opus faciendum, primo eius sibi format in intellectu conceptum. Quotiescumque igitur (ait Deus) aliquid vis facere, forma prius eius conceptum, nihil agas inconsideratè. Hæc est peccatoris (vt aduertit D. Anselm.) infelix insipientia, qui prius pariat, quam concipiat, ita Dauid: *Psal. 7. 34. Ecce parauit insulsiuam, & concepit dolorem*. Id quod primum iniustitiam, postmodum vocat dolorem, ob præclarissimas rationes, quas modo non vacat explanare. Nota, monet Propheta: *Peperis, & concepis*. An non vates sapientissimè rerum inuertis ordinem? prius enim natura est concipere, quàm parere. Nouit optimè quid dicat, & his verbis describit, id quod agit peccator. quando peccatum aliquod vult committere, non prius mente concipiens id quod agit, nec attendens prudentius Charissimè quando proponis aliquid facere: autè omnia, eius forma tibi conceptum, maturè considera, quale sit illud opus, quod aggredieris, quod sit contra Deum, quod ille sit, quem offendis, quem tibi suscitatis inimicum, qui illud feruus index castigabit, quod infames illæ deliciae, vile illud læcum illud abiectum interesse, illa voluptas momentanea; sit animæ tuæ perditio, vitæ tuæ mors: & quidquid per illa omnia lucraris, ignes sint æterni, pœnæ numquam finiendæ: momentaneam illam esse voluptatem, cruciatus verò tamdiu duraturus quamdiu Deus, Deus erit; sagax obserua: quod tam vili pretio, te Satanæ vendas vapulandum mancipium: & seruituti te tradas omnium tyrannorum crudelissimi.
- Verbum verax precedat te*: Consilium coege, priusquam peccatum committas: *Ante omnem actum consilium stabile*. Non sit tale consilium, quod solam præsentem consideret voluptatem, & inordinatam passionem, quæ te modo propellit in facinus, sed stabile & firmum; attende appendas, quid sit quod inde lucraris, quidque illud quod perdis, & quibus te periculis exponas, quæ vltima experiaris, quæ tibi sit Deo reddenda ratio, quem adeo irritas intrepidus. Ne assimileris huic malefactorum synagoga, qui velut asino syluestri acti, maloque a litro perciti, tanto scelere confenserunt, vt Christum Dominum occiderent, non attendentes, quem condemnarent; & nihilominus, aperuit illis Deus oculos per ora populi, suadendo, vt consilia agerent saniora, sibi consulere; attendere quis esset ille, quem perdere gestiebant, & quod nefarium hoc conceptum, sacrilegumque homicidium perpetrantes, sibi ipsis maximum damnum acquirerent, & perditionem absolutissimam nanciscerentur. Eo illos modo tractat, quo fratricidam Cain, qui inuidiæ genio malè commotus in fratrem eadem toto furore rapiebatur, attamen, vt ei mentem saniozem adferat, & à tanta malitia retrahat meliorem, obuius occurrit, & volens ei oculos aperire, consulit: secundum lectionem Septuaginta, (quàm ad rem nostram

lib. 5. de
natis. c. 7. ad te conuersio eius. Cain in te reuertere: In fra-
Gm. 4. 7. ternam eadem properas? hanc concepisti? Ne
pericias, siste, retrogradere, propositum muta
sanguineum, quiesce, & attende, quidquid fratri
ego intuleris; hoc in caput tuum redundabit: te
ipsum prius & peius occides, & ipsum Deum ha-
bebis aduersarium qui fratris stabit aduocatus.
Ad te conuersio eius. Hoc ipsum Deus perfidis
his Iudæis ex ore populi significabat. Coniura-
stis in Christi mortem, infernali veltre commo-
ti inuidia, Caino nequiores? Quiescite: Sistite in
via perditionis, genuina viperarum, gradum re-
primite, ipsum enim iniuste perdetes, iuste per-
detis & vitam vestram, & salutem: *Hic enim est
Iesus Propheta*; Deum vobis huius innocij san-
guinis lacessitis vindicatore: hic est enim Pro-
pheta, quem vobis promisit Deus qui ei factas
vltimetur calumnias. Hoc idem tibi intonat,
peccator: *Peccasti Quiesce, ad te conuersio eius.*
A lierte te iacturam facere vitæ ac salutis tuæ,
quodque contra te stultus prouocas Deum, ho-
stem, omnium potentissimum.

§ 11. Intrauit in Templum *Recta retendit
Christus ad templum, veniebat enim sacri-
ficandus, & docturus Episcopos, in quo er-
rauit Theophylus Alexandrinus.*

29 Ingressus Dominus ciuitatem pompa illa
triumphali & comitatu illo permagnifico,
recta tendit ad templum, idque pluribus de
caussis. Primam dat Angelicus Doctor D. Tho-
mas vt ostendat quod ipse agnus esset, qui se vo-
luntarie in sacrificium presentabat offerendum
& vt talis recta tendit ad templum, vt pote lo-
cum sacrificiorum. Præceperat Deus, vt agnus,
cuius immolatione festiuitas Paschalis inchoa-
batur, immolaretur ad quartadecimam Lunâ
mensis Martij, atamen quinque ante diebus,
scilicet Lunâ decimâ, introducerent illum flori-
bus adornatum, ramis, canticis, & solemnâ iu-
bilatione. Ecce hoc, modo perfectum in Chri-
sto prout dicemus Dominica Palmarum. Quin-
que diebus ante diem sacrificiorum Hierusa-
lem ingreditur, vt vero pateat, quod ipse
sponte sua veniat, recta tendit ad locum sacri-
ficiorum, figurarum eius sacrificij, quod ipse of-
ferret. Secunda ratio est illa, quam ipse Christus
indigitat, & declarat idem D. Thom. loco citat.
quod voluerit se verum & legitimum Dei filium
Hieron. Bapt. de Lantzâ, Tom. 1.

demonstrare. Quò enim eundem est Principi
primogenito, & heredi Regis, quando curiæ
suz intrat ciuitatem, nisi ad Palatium, & patris
sui domum? Hæc eius est propriissimum habi-
taculum. Dein eadem ratione voluit primum
Patrem suum æternum honorare; eius se con-
spectibus sistere, eius gloriæ consignare, hono-
rem quò eum eodem die populus fuerat venera-
tus: & cum iam passionis suæ ac mortis agere-
tur negotium; ad hoc primum voluit paterna
benedictione præmuniri: vt discessus ex hoc
mundo, eiusdem ingressui conueniret. Quando
quippe in hunc mundum venit, natus in oppi-
dulo Bethlehem prima domus, quam adiit, tem-
plum fuit, quo eum Mater duxit sanctissima,
quando eum æterno Patri ipso Purificationis fe-
sto presentauit: quasi dicat verba illa, quæ ex
ore David composuerat: *Dixi: Ecce venio, &c. Psal. 39. 1.*
vt faciam voluntatem tuam. Simul & asserens
aduentum suum, personam suam & omuem vi-
tam suam: sicque propheticum illud Malachiæ
implebatur: *Et statim veniet ad templum san-
ctum suum, dominator, quem vos queritis. Illu-
strans paternam illam domum, & Diuinâ suâ
3. 1. presentia gloriosiore reddens quam illa vn-
quam fuerat, quam ædificauit Salomon, argen-
to, atoque fuidissimam, propheticum illud
adimplens Aggei, Magna erit gloria domus istius
nouissima, magis quam prima. Modò verò, dum
transit ex hoc mundo ad Patrem, pariter se eius-
dem offert conspectibus, simulque suam, quam
aggressurus erat mortem scilicet, & acerbissi-
mos, quos passurus erat, cruciatus. Offere ad-
uentum, & iter, ingressum & egressum: cum
eorum illud esset opus Patris, & in gloriam Pa-
tris & ex Patris obedientia. Ex hoc Christi o-
pere, inualuit inter sanctissimos Patres consue-
tudo, quam suis constitutionibus confirmarunt.
Vt notat Diuus Chrysostomus. Vt quilibet E-
piscopus intrans ciuitatem præ cæteris domibus, *Innocent.*
adiret Ecclesiam, & hoc tam inuolabiliter ob-
Epi. 1. seruabatur, vt eo ipso, quo quis in hoc desice-
Kom. ret, vt Schismaticus haberetur & Deo iniurius: *Qua in d.*
sicut error foret intolerabilis, si Princeps ingre-
cipit: Es- diens Curiam, vbi Rex Pater moraretur, alii iam an-
que nobiles permulti, domum primum adiret *triquam.*
priuari alicuius, & primum Patris manus in o-
Tom 2. bedientia & reuerentia signum non oscularetur.
Et eodem ex iudicio colligit idem D. Chryso-
stom. Theophylum Episcopum, non recipien-
dum vt Episcopum & Pastorem, qui Constan-
tinopolim aduenerat Concilium coacturn, sed
vt lupum reiciendum, quia descendens de nauis
Ss primum*

primum Dei Ecclesiam non adierit, vt se Deo offerret, velut legitimus filius, diceretque: *Ecce venio, vt faciam voluntatem tuam*; Cum Constantinopolim ingressus esset (ait Diuus Chrysostomus) iuxta consuetudinem & constitutionem non habentem obseruatam, non intravit in Ecclesiam sed egressus à nani, pratermissis Ecclesia vestibulis, alicubi versatus est. Quàm tibi felix faullumque foret, dum magni negotium momenti aggredieris, si prius templum adires, cœlestis Patris obsecuti te sistentes, eius benedictionem postulares, vt dextero Deo illud exordieris, & eo peracto, similiter de beneficiis acceptis gratias referres immortales: vno verbo, eius rogares benedictionem, & in vitam, & in mortem, exemplo Christi incitatus. Et quid de his loquemur, qui vix cœlestis huius Patris nouerunt domum, nec eam aduent, nisi velut coacti, proprii honoris ac æstimationis (quæ in hoc consideratur) tracti emolumento?

§. 12. Eliciebat omnes &c. In Reipublica salutem, purgatur templum: hoc enim est corporis huius stomachus.

30 Tertiam rationem habemus ex D. Chrysostomo nimirum, quod Christus uenit, vt expertillimus, ipso attestante, medicus, quando ei exprobrabant quod familiaritè peccatoribus ueretur. Quibuscum conuersari debet medicus, nisi cum iis? Non est opus ualentibus medicus. Expertus medicus, qui iustum suscipit curandam, primum studet purgando stomacho, qui quamdiu crudis indigestionibus opprimitur, corporis reliquum nequam potest salutem adipisci, nec quidem uinum in vultu colorem, nec in brachiis robur, nec in pedibus fortitudinem, nec in capite, nec in oculis uiracitatem: *Medicus* (inquit Diuus Chrysostomus) *quando primo ingreditur ad infirmum, statim de stomacho eius interrogat, & eum componere prius festinat.* In hoc corpore mystico, est Ecclesia seu templum, velut stomachus in corpore naturali, est autem stomachus communis officina ubi recipitur & coquitur portio pro cæteri partibus. Itaque Sacerdotes, sunt hi qui recipiunt bona cœlestia, vt illa populo distribuunt liberales. *Suscipiant montes pacem populo.* Illi legem recipiunt, vt cibum, quem alii communicent. *Legem ex ore eius requirent.* Illi diuina Sacramenta, aliis proponenda. *Euntes, docete omnes gentes, baptizate eos &c.* Eorum

Psal. 71. 1. Malach. 2. 7. Matt. 28. 18.

manibus commisit Deus remissionem peccatorum: *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis.* Illis traditur pinusensu vitæ cibus, & cæteris erogandus: *Cuius officium commissi uoluit solus presbyteris, quibus sic congruit, vt sumat & dant cæteris.*

Ob hoc comparat sponsus cœlestis, suæ cœlestis sponsæ ventrem, id est Ecclesiam, seu locum Sacerdotum acervo tritici: *Venter tuus sicut aceruus tritici.* Qui in totius Reipublicæ seruuatur alimentum; Quando stomachus ille bene est euacuatus & dispositus calore ordinato, cibosque acceptos bene digerit: O quam sana gaudet Reipublica, quam pulchra tota floret Ecclesia!

Omni gloria eius filia Regis ab intus, psallit Dauid Sumpsi à metaphora ab alia sponsa, pulchra vt sol, colore uirido, rubeo, sano, & forti quam ubi uideris: infers. Optimo ualeat stomacho, magis caloris, bene moderari, uide hæc illi procedunt. Quando uiri Ecclesiastici tales sunt, quales eos esse decet, qui optimè Dei legem obseruent, ritè sacramenta administrent, agant de oratione, de silentio, apud illos pauperes inueniant subsidium, consolationem &c. Quando Confessarij sunt uiri docti, qui probè sciunt examinare conscientias, & in audiendis confessionibus sedulam nauant operam, Quando Prædicatores, magis opere quam ore concionantur. Quando Sacerdotes coram Deo adstant summo respectu, & timore filiali in choro & adhuc amplius in altari: quam bene composita, ordinataque gaudet Reipublica. *Uide ergo Sacerdotes* (admonet D. Chrysost.) *Quomodo uos componatis in uerbo & opere: quoniam sicut in corpore, si aliquid fuerit infirmatum membrum, non omnino languet & stomachus, si autem stomachus languerit, omnia membra inueniuntur infirma. Sic si aliquis Christianorum peccauit, non omnino peccant Sacerdotes: si autem Sacerdotes fuerint in peccatis, totus populus conuertitur ad peccandum. Ideo unusquisque Christianorum pro suo peccato reddet rationem; Sacerdotes autem, non solum pro suis, sed pro omnium peccatis reddituri sunt rationem.* Secundùm hanc rationem (ait D. Chrysost.) ab illis curatio totius populi est inchoanda.

Ostendit olim Deus Ezechiel campum factum hominibus mortuis, occisis, quibus nec uita nec substantiæ reliquum superesset, ossa erant arida. Quærit ab eo Deus: uiuent ossa ista? Cui Ezechiel: O Domine, unde ioc nouerim ego: illud uideo, quod longissimè à uita distent. Valde bene, dicito tu illis, meo nomine, *Ossa arida audite uerbum Domini.* Loquitur Propheta et

1. Ecclesia est aceruus tritici. Cant. 7. 2. Ps. 44. 14. D. Chrysost. Hebr. 1. 14. Tom. 2. 31. 7.

ore Dei, & in instanti videt omnia ossa arida sibi muto adherere, vnumquodque loco suo compo-
 E. 118. 120. 34. L. 20 mor. 1. 13.

poni. Extemplo caro viget viua, pulchra, fortis, & ita fieri debebat, vt compositis & suo loco dis-

positis, ossibus, caro viueret vegeta, sana, esset-
 que saluis integerrima. Ossa huius corporis
 mystici, sunt Sacerdotes (asserunt D. Augullin-
 nus, & D. Gregor) illi quippe sustentant popu-
 lum, carnem mollem, flaccidam: illi sunt Rei-
 publicæ consentiæ fundamentum. Si illi bene
 componantur suo loco disponantur, si spiritu vi-
 ta auimentur, illico totus exurgit populus in
 vitam. Hinc præcepit Deus medicis suis, quos
 ad visitandum infirmum suum populum desti-
 nabat, primam manum stomacho adhiberent ex-
 purgando. Exclamat Deus tempore Ezechielis:

Appropinquauerunt visitationes vrbis. Eo accu-
 rrite medici, Et à Sanctuario meo incipite Primum
 purificare stomachum à suis cruditatibus, quibus
 corpus infirmatur. A sanctuario meo incipite. Et
 hoc ipsum agit noster celestis Medicus, visitans
 civitatem hanc adeo languidam, vt de ea dicat
 Isaias, A planta pedis, usque ad verticem, non est
 in ea sanitas. Primum accedit ad curandum sto-
 machum, id est templum, quod cruditatibus ex-
 undabat, sacrilegis, fortis, fraudis vsuris, ad hoc
 dat illis verberum, flagellique minoratum, immu-
 ditatē euacuetur animalium, profana exhau-
 riat avaritia, expellantur vendentes & eementes,
 prosternantur mensæ, sellæ, pecuniæ, tabernæ,
 &c. Et iacebat omnes erientes & vendentes in tem-
 plo, & mensas nummulariorum, & cathedras
 vendentium columbas euertit.

§. 13. Vendentes & eementes. Adductio a-
 nimalium circa templum, bonum habuit
 principium: porro de bono educimus malum.

32. I. Ntrauit Iesus templum, inuenitque illud
 prophatum, hasicam mercatorum, men-
 sam nummulariorum, boum taurorumque
 stabulum, agnorum, arietumque ouile. Dices:
 detestandum scelus, non toleranda impudentia,
 sacrilega irreuerentia, & domum & habitaculum
 Dei facere forum tam turpe, tam abominabile:
 verum est, fateor, noueris tamen, quod hoc ex
 bono ortum sit principio, & sancta intentione:
 quam peculiariter expendunt D. Cyrill. Alexand.
 & D. Hieronym. Præcepit Deus sibi plurima
 offerri, nominatim omne primogenitum, ex
 ouibus, bobus & cæteris animalibus dein mil-
 lena dixerim, sacrificia. Hæc cum tanta essent,

& cuiusvis status tangerent personas, statuit hæc
 omnia in vno tantum loco, à se designando, of-
 ferri, verumtamen cum sciret Deus, eum, qui
 procul à loco designato distat, non sine magno
 labore posse ad eum locum sua deferre sacrificia,
 hæc præcepit. Cum autem longior fuerit via,
 & locus, quem elegerit Dominus Deus tuus, tibi-
 que benedixerit, nec potueris ad eum cuncta hæc
 portare, vendas omnia, & in pretium rediges por-
 tabisque manu tua, & proficisceris ad locum, quem
 elegerit Dominus Deus tuus, & emes ex eadem pe-
 cunia, quidquid tibi placuerit. Perpende (ait D.
 Cyrill.) Dei misericordiam, qui tanto studio
 cunctas faciliat difficultates, aufert offendicula,
 lapides tollit, viderique mihi illud implere va-
 cis Isaiæ: Semita iusti recta est; rectus callis iusti
 ad ambulandum. Quando quippe Deus aliquid
 mandat arduum, ipse continuo omnes exæquat
 difficultates.

Hinc ortum est (tradunt prædicti SS. Patres)
 vt ad præfatum locum à Deo, ad oblationes, &
 sacrificia nominatum, magna adduceretur ani-
 malium multitudine, vt eis qui de longè veniebant
 essent ad manum, & ea in sacrificia sibi pretio
 compararent. Cum verò tandem locum hunc
 Deus designasset urbem Hierusalem, magna sol-
 licitudine inuigilarunt, vt circa festa Paschalia
 populo aduenienti prouideretur, vnde eo dedu-
 cebantur numerosi ouium greges, boum, tauror-
 umque armenta, columbæ, alæque munda
 volucres. Crescente verò avaritia paulatim mer-
 catores deducebant ad templum tentoria sua, vt
 ea meliori loco statuerent, & qui maiori polle-
 bat auctoritate, propius accedebat, donec ea
 tandem in templum ipsum inueherent. Quia
 verò aliqui sine nummis veniebant, alij cum
 nummis, sed diuersæ imaginis ab iis qui vsu re-
 cipiebantur, intermisciebantur campsores, qui eos
 certo lucro (ait D. Hieronym.) vel mutuabant,
 vel permutabant, prouide ad hoc mensas num-
 mularias erigebant. Ita vt, id quod primum erat
 blandum religionis & suauis misericordie opus
 à Deo ordinatum, paulatim degenerarit in sa-
 crilegium, rapinam, templi inhonorationem,
 crudelem pauperum deceptionem sub titulo
 cambiorum, & qui initio temporis pij erant ac-
 religiosi, postmodum euaserunt lautones, hoc
 eos nomine Christo compellente: Spolunca Li-
 tronum

O cor humanum, quod nedum malum sit
 in malo, verum & in bono, & tam peruersum, 33
 vt quantumlibet bonum sit opus, illud peruer-
 tas, & transmutes in malum, & ex medicina Homines
 haurias omnia.

vertunt
ad ma-
lum.

haurias venenum, de pietate malitiam, de misericordia furtum, de religione sacrilegium: cuncta porne dixerim quae inanibus vltuque tractamus, bona fuerunt, à Deo quoque instituta in salutem nostram, & omnia peruertimus in tantum, vt id, quod pietatis habuerat originem, & nobis ad nostrum fuerat concessum emolumentum, illud extendamus, ac in malum, damnunq; nobis conuertamus. Bonum principium habere cibi, quos Deus nobis in vitæ creauit alimentum, & virtutis temperantiae materiam, extendimus autem illos, vt feruant, & gula, & luxuria, & ad vitæ nostræ filum citius abruptendum. Ex optima intentione Deus creauit linguam, vt illâ nostros iniucem conceptus animi declaremus, cum sit homo animal sociabile: verumtamen: *Extenderunt linguam suam, vt arcum mendacij.* Ad ea vltæ linguas extendunt, quàm fuerat illis concessum: linguis enim, vt instrumentis vtuntur mendaciorum & quibus vnus alterum decipit fraudulentus. Oculi necessarii, sunt ac vtilis, quibus se prodit anima, vt ad fenestras, in domo corporis, in qua habitat, nos eos vt lanuas statuimus per quas in damnium nostrum intrat inimicus vt eam deprædetur, perdat, vt tibi cum Propheta liceat dicere: *Oculus meus deprædatus est animam meam.*

Hier. 9. 3.

Idem verum est in auribus, manibus, pedibus, & cæteris. Perrelegantur circa illud discarrit Spiritus S. supponit hanc magnam esse nostram miseriam, quod adeo simus nequam, vt id quod Deus nobis dedit ad maiorem nostrum profectum, suiq; famulatum, conuertamus in turpiorem sui offensam, nostramq; perditionem grauiorem.

Thren. 3.

Creatura Diuini odium facta sunt, & in tentationem animabus hominum, & in muscipulam pedibus insipientium. Creaturas Dei, bonas esse, &

Sap. 14.

Gen. 1. 31.

valde bonas, nemo negat. *Vidit Deus cuncta quae fecerat, & erant valde bona.* Cum ille igitur, illæque bonæ sint, verum est, quod illas nobis in rem nostram contulerit; at deplorandam, quod ex his odium, nequitiam, muscipulas & laqueos animabus nostris eliciamus. Diuina hoc probatione, asseritur; Quid idololatria nefandius? hanc Iob vocat maximam iniquitatem. *Est iniquitas maxima, & negatio contra Deum altissimū.*

Iob 31.

28.

34. Hanc ne credideris cum homine sumpsisse principium: *Neque enim erant ab initio idola:* quæ ratione igitur sunt introducta? quis tali primū impietati posuit fundamentum? *Superuacuitas enim hominum hæc adiuuenit in orbem terrarum.* Defectus scientiæ in homine stulticia:

hoc enim significat *superuacuitas.* Et quomodo?

Acerbo enim luctu dolens pater, citò sibi rapti filij Sap. 14. fecit imaginem & illum qui tunc quasi homo mortuus fuerat, nunc tanquam Deum colere cepit. D.

Fulgentius a opinatur, quod loquatur de Syro- a Lib. M. phane Rege Ægypti. Et D. Epiphanius de Thare *lib. 1. Chaldaeo. Et D. Isidor. e ad hoc refert plures hie-*

storias; porro modo sequamur glossam Lyra- *in prin-* ni, vbi agit de Balaam d Nino Monarchæ Ba- *cap pan-* c. l. 3. E. byloniorum, & Assyriorum morte ereptus est pa- *11.*

ter Belus, & vt verus filius, qui patri suo pluri- *in Gra-* mum deferebat eius sculpsit imaginem, quam si- *11.* bi retinebat. Illam vt defuncti patris figuram Idolo-

honorabat, coram illa lachrymas fundebat, vt- *ter oti-* pote, qui rapti sibi patris defecerat iniuriam. Hoc *go,*

viso ferui, magnates, nobiles, hanc quoque cole- *11.* bant imaginem: de quo sibi complacerebat Ninus

& quem cerueret eius cultui magis additum *11.* huic plura conferebat beneficia, & qui singulari

illam deuotione venerabatur ab ipso patre cæteris *11.* promouebatur. Hinc cepit imaginis huius cultus,

quam venerabatur velut causam ac leuati- *11.* riginem omnium beneficiorum quibus illos Rex

dignabatur, & vt viderent quod quo eam pluri- *11.* faciebant, eo Regi forent gratiores, adeo cultus

huius excreuit imaginis, genuflexionibus, pro- *11.* lationibus, oblationibus florum, odoramen-

torum, incensorum, vt tandem ei altare ere- *11.* rint, sacrificia fecerint & vt Deum proclamarent,

Dominiūque suum adorarent. Secundum *11.* hanc figuram, alias, & alias depinxerunt, quas

per Monarchæ Nini provincias dispergebant, *11.* illis honorem impertientes, adorantique vt

Deos.

Hinc principium eduxerunt, & vltius pro- *11.* gressi sunt Regis adulatorum, qui Regum ma-

gnatumque ceperunt depingere imagines, quibus *11.* studebant adulari, gratificari, & somniis

honoribus ablandiri, quo factum est, vt paruo *11.* temporis intervallo, repleta terra sit idolis quæ

per varia regna transmittiebant adoranda. *11.* *Illi quos in palam homines honorare non poterant pro-*

pter hoc quod longe essent, à longinquo figura illo-

rum allata, euidentem imaginem Regis, quem ho-

norare volebant, fecerunt, vt illum qui aberat, tan-

quam presentem colerent sua sollicitudine &c. Rem *11.* admirandam quod ex filij pietate, ex honore ac

reuerentia debita patri suo collata, ex re tam pia, *11.* iusta, à Deo conflictata, prodeat monstrum, tam

horrendum tam Deo, cuiusque legibus auersum, *11.* quale credimus, idola vt Deos adorare. Hæc de-

flenda nostra est calamitas quod omnia inueta- *11.* mus, & peruertamus. Ita viuimus, vt nobis di-

ce-

illo agas auctoritativè, in brachio extento, & adhuc non emendabitur. Propterea dixit ei, *Constitui te Deum Pharaonis*, ut potestate suprema illum reprehendat, retundat, castigetque contumacem. Talis enim auctritas, asperitas talis optime tali convenit contumaciae. Ita hos quoque, ut cernicosos arguit, & tanta corrigit severitate; mitis autem blanda Deus excipit mansuetudine. Aducras velim quàm genuinè horum declaret nequitiam, eamque quam committebant perfidiam, dum illis ait: *Fecistis illam speluncam latronum*: habent sua latrones spelæa, quibus se tueantur, abscondantque & se, & rapinas suas: quasi illos accessaret, quod domum Dei facerent, suis latrocinis prædæ tegumentum.

36 Dignus D. Cypriani ingenio conceptus, quem exponit ad Demetriam Africæ gubernatorem, ut eius retundat blasphemias; in quo declarat, qui sint qui Republicam pessumdent; illum imitatur elegantia Ciceroniana D. Chryl. pro- uerbium est dicunt hi SS. Patres; latrones maxime perdere Republicam hoc dicunt omnes; sed hoc ne intellexeris de ijs quos tales iudicas, & patenter agunt latrocinia: noveris enim duo esse genera latronum: sunt enim quidam viles, abiecti, inhonorati, qui aperta fronte surantur, dum populum deprædantur, & maxime in sylviis, pagis, itineribus. Qui tibi pallium auferunt incurioso, qui tibi in via obuij veniunt itineranti, & crumenam exigunt, & alij plures tales, quales illi erant quos cum Christo crucifixerant latrones & laterones: *Duo nequam*, quos alij Euangelistæ diffamant, *duos latrones* q. d. duos latrones infames. Alij vero sunt latrones honorarij qui tibi peculium diripiunt, linguam exfugunt, tandem perdunt pauperimum, attamen hoc agunt honorabiliter, quasi sub specie tibi gratificandi. Accedit pauper operarius qui labore diurno sibi victum quaerit, indiget centum ducatis, petit illos à feceratore mutuo sibi concedi. Respondet ille. Mihi crede, charissime, vicem tuam doleo, quia pecuniæ mihi nullæ sunt, sed tandem succurrere tuæ volo necessitati: habeo hic miliam quandam, quæ licet mihi feruiat, eam tibi consignabo libentissimè, ut eiusdem utaris opera, & in quod illo tibi sit subsidio; mihi hoc erit pergratum, licet valde sit incommodum. Sub hoc charitatis prætextu procedis, & cum decem non valeat ducatis, eam pauperi mutuas pro triginta latro honorarius. Nota

Luc. 32.
32.
Matt. 27.
33. &
Marc. 15.
27.

Serm. 20.
de verbis
Domini.
alium (ait D. August.) q. em rerum omnium indiga conditio cogit vendere arua, domus, villas, &c. & sub titulo, quod ei compatiaris, ais illi;

fuccurrat tibi, & partem tuorum sumam mihi bonorum; & domum seu pratum, quod centum nummos valet, extorquens pro decem, latro honorarius. Accedit alter vir nobilis seu civis ad extrema redactus supplicans, ut eius necessitati quibusdam pecunijs succurras: quid tu? mea mihi, nulla est pecunia, sed cognati mei, vel amici, centum halico quantitatem, ut eam ad tales mundinas pro cambio commutem; sicque das pecunias, sine codicillis vllis seu syngraphis, nec interuenit realiter vllum cambium, nisi quod eam in tuo conferges serinio & ad terminum quatuor mensium computus tuos facis lucrando ex cambio & recambio, ita ut illi numeres decem vel duodecim in centum: prædæ honorarius. Accedit eauls alicuius actor, ad rerum illarum expertum aduocatum, exprimit illi actionem suam, quæ cum nullo iustitiæ fundamento nitatur: respondet ille, & exhibet eam quasi meridiana luce clariorem, ac spondet quod eam defendet acerrime, & sicque fidelissimus futurus eius aduocatus, qui & contra doctissimos habet eloquentissimus; quo id quod illi superest nummorum emungat miserumque nodum constituat, sic ut nec ossibus hæreat: prædæ honorarius hi sunt (testantur prædicti Patres) Reipublicæ ruina, quos latrones Deus per Amos Prophetam vocat pomorum vicinijs.

Aduocat sibi Deus vatem Amos, aitque: Quid C. p. 3. 14.
videt Amos: Atcollit vates oculi s. vicinijs pomorum ego video. Optime vidisti, ait Dominus: prouide scias hanc esse Reipublicæ perniciem: *Bene vidisti: Venit sinit super populum meum Israhel: Quid hoc Domine, esse vicinijs pomorum, hocine designat civitatis excidium? Quos impetis? Reipublicæ prædones honorarios: Audite hoc qui comeritis pauperem, & defecero facieis egenos terra, dicentes: Quando transibit messis, &c. ut possideamus in argento egenos, & pauperis pro calcamentis qui quibus frumenti vendimus.* Quam ad vitium depingit telonarios & prædones honorarios nostri temporis, qui tempus præstolantur, quod agricolis, ac pauperibus deficiat triticum, ut eis qui quibus frumenti auro appendant, qui ad vlturam commodant vilissima quæque domus suæ ac horreorum sordes, & cum totum id, quod dant, non valeat era minuta duo, summo tamen vendunt pretio. O quam graphicè tales comparat vicino pomorum. Pomum ex altissimo arboris ramo dependet, nec potest alter illud manu decerpere: delaceraret enim ac diffunderet arborem; si eam ascenderet; vitur vicino, & illo paulatim ac suauiter inclinat

clinat ramum, pomumque decerpit, & ramus pomum spoliat, sed nec ille frangitur, nec se periculo exponit, partiter nec ramus offenditur, aut stomachatur.

37 O ciues honorarij, latrones vicini pomorum: intendis avarus pauperis substantiam depravari, & pupilli innocentes inuolare hereditatem, ais: ne hoc fiat dirumpendo ramusculum, nec offendendo heredem, sed inuocando, nimirum si illi persuaseris ac promiseris, quod ei paratus sis multa tuâ, seu boue, seu panno, seu nummis, mutuo auxiliari, & sub titulo operis boni ac misericordiae, quasi illi fidâs, quasi illi des id quod habes, illi interim quadruplicatum imputas pretium pro eo quod medio vix valet, & multos nummos exigis pro solutionis dilatione, fur honorarius. Hoc (dicit Dominus) perdit Republicam. *Ueni finis super populum meum.*

Hi autem (inquunt praecitati Patres) sunt latrones honorarij qui eam tandem populauerunt. Hanc autem allegant rationem: quia latrocinium publicum, cum omnes ut talem agnoscat, omnes persequuntur, tendunt illi insidias, in illum vociferantur: ab his autem honorariis quis sibi carebit? sunt etenim illi honorati, populo venerabiles, & qui saepenumero regunt, virgâ iustitiae praeceminentes, quos ut pauperum patres celebrant, ac suspiciunt, qui se apud vulgus indoctum insistant, ut viros misericordiae ac proximum amantes. *Hi tantò sunt illi relictur D.*

Chrysost. *deserit, quanto ad euadendum difficultior videntur, &c. In latronibus* Allicit D. *Cypria est utrumque aliqua scelerum vitiositas, & desertas solitudines eligunt. &c. Horum verò: eorum auaritia palam sunt, & ipsa sua audacia nota &c. Expendamus illa verba: Sua audacia nota. Quam hi quiescunt securi in domibus suis? quam liberè ubique circumuagantur? nec curia praepositum, nec urbis timent latelites. Alter autem latronculus, abiectus, timet, auxilium vix ob praesumptam audaciam, ob furto ablatos quatuor regales pallium cui derogatum. Illi verò qui totâ praecedantur audacia quam honorati, quam securi, quam liberi? *Sua audacia nota, soleo considerare, id quod contigit pulci & sanguifugae. Ambo hæc animalcula sanguinem venis exsugunt, sed pulcx absconditè, studens ne videatur, exsugit vix guttulam, & eo instantè, quò illam sentis, quos non motus contra illum excitas: quæris hic illic, & inventum interrimis iracundus: ceules enim eum tibi sanguinem exsugere pretiosum. Sanguifuga verò extirabit integras libras, & ipse eam tibi admo-**

Hi
Qui sunt
sanguifuga.

ues, tibi retines, tibi conferuas in aquæ paropside: præterdis enim bene tibi faciat, at illa hæc minimè intendit: sed solum quærit tuo sanguine, quem ad id appetit suam satiare sitim. Sic se res habet: vilissimus latronculus instat pulci eripit tibi gallinam, de grege ouiculam, aut similes quisquilias; omnes in eum arma mouent, omnes eius aggravant nequitiam, omnes eum ad supplicium adiudicant, omnes persequuntur; hunc si capiunt in malam crucem tollunt, aut virgis publicè cadunt, aut aures præciunt, ut de cætero cognoscatur. Verumtamen latrones honorarios, qui magnis libris tibi ebibunt sanguinem, contractu usurario, non occultè, sed toto spectante mundo, testibus, notarijs, publicâ scripturâ adhibitis, in medio fori, illos quæris, honoras, facta approbas, quibus securi viuunt venerabiles, & vestro sanguine incrassantur. Hos sic ut nemo melius, describit Spiritus S. calamo vatis Hieremæ. *Quid niteris ostendere bonam viam tuam? In alis tuis* (legit Vatablus, *Sub veste tua*) *inuentus est sanguis animarum pauperum, & innocentium. Exditrage, qui niteris persuadere nobis, quòd benefacias pauperi vir misericos, & illi te studeas auxiliari; attolle paulisper laruam, & patebit te pauperis insatiabilem esse sanguifugam. Tales in erant qui titulo peregrinis auxiliandi, eisque quæ ad sacrificia requiebantur, vendendi, alliciendi, ad templum animalia conducerant, quasi dicerent. Huc illa adduximus, ut vestrum & laborem, & curam subleuemus. Habebant & ad manus pecunias, quas mutuo, aut in cambium darent, quasi qui vellent illis succurrere, qui sine pecunia accedebant, aut volebant illam alia permutare: verumtamen erant hæc omnia furta, viura, & latrocinia.*

§. 15. Speluncam latronum. Deum illi sumebant nequitia sua pallium, ipsis peiores Sodomitis: suffulciant illam virtutis ornamento.

Domus mea, domus orationis est: vos autem fecistis illi speluncam latronum. Voluit Christus horrendam illorum exponere malitiam, his verbis, quod de templo Dei eiusque sanctissimis sacrificijs, suis furis ac latrocinijs pallium contexerent. Nefarium scelus sub titulo famularum Dei, & sacrificiorum eius subsidij, conuehant animalia sacrificanda, mensas erigunt nummulatas peregrinis, ne pecuniarum defectu opus adco-

religio-

Hier. 26.
24.

38

religiosum intermitteretur, prima tamen intentio hæc erat; lucrari, ad vsuras dare, deprædari: & sub specie: quod Dei templo eiusque sacrificiis intenderent studiosi, illud auaritiæ criminè inhonestè violabant. Ecce scelus omnium pœne dixerim, quæ committuntur contra Deum, præcipuum, quod adeo Christum exacerbat, vt eum impellat ad facinus tam illi non consuetum, nimium vt ipse sit carnifex, ipse sit, qui propria illos manu sustiger: & quod illud? In Deum peccare, sub prætextu ipsi seruiendi. Ecce domicella illa, eo quod domi locum liberum suis concupiscentijs, suis assignationibus non habeat, marito nimis inuigilante, prætextum sumit Iubilæi, stationum, festorum, Ecclesiæ, vsurarius, vt vsuras suas iustificet, & pauperculum inuertet, hæc ad eum; tibi fide, vir enim sum qui singulis Dominicis peccatorum institus confessionem, cui summæ sit curæ æterna salus; & vtinam confessiones, ac communiones non sumat, vt fidem suam alijs auget, quò securius: ac liberius suas concludat decipulas. De hoc grauitèr Deus conqueritur: *Seruire me facisti in peccatis tuis.* O praua generatio: heu! me vt cooperimentum assumpsisti: & serui fecisti vt tertiam tuis sceleribus personam, & meo nomine, meo seruitio tibi præsidio fuilli, vt eo in scelerata rures audacior.

Isai. 43.
24.

In e. 4. l.
Thren. 6.
4. 6.
I.
Sanctitas
nequitie
pallium.

Hinc elicit D. Tho. declarationem illorum verborum satis intellectu difficilium, quæ dixit Deus per Prophetam Hierem. *Et maior efficta est iniquitas filie populi mei peccato Sodomorum, qua subuersa est in momento, & non ceperunt in ea manus.* Bone Deus: quod scelus eo potest esse grauius? Tale enim fuit Sodomorum scelus vt eius grauitas in cælum vsque vociferaretur, vindictam tantæ postulans nequitie, quin & ipse Deus descendit vt illos plecteret pro merito, & in momento nefandas subuertit ciuitates. Non illis immisit retrenos inimicos, qui eos obsiderent, & in manus captiuos rapere pueriendos, sed ipse eos sulphureo multauit incendio. *Subuersa est in momento, & non ceperunt in ea manus.* Quod igitur in populo Der accidisse poterit peccatum hoc grauius? Non loquitur de peccato populi sui secundum speciem suam, sed secundum quandam circumstantiam: mirum, quod peccatum suum titulo, pallioque tegere sanctitatis, & ipsum Deum assumerent suis nequitijs regumentum, ac seruire facerent tuis sceleribus mediatorum. Grauem irrogat marito iniuriam, qui abuti conatus eius vxore, ipso tamen inscio porro qui hoc attentaret

interueniente ipso marito, cuius sibi amicitiam nomenque conciliaret vt tanto accessum in domum habeat libertorem: indubiè grauius illum in hoc, quam in primo offenderet. Detestabilis fuit illa Sacerdotum Bel nequitia, qui ad sua furti & ingluuiem Dei altari abutebantur, de sub eius fundamento sibi absconditum effoderant egressum & ingressum: ita vt altare, eorum celaret insandam peruersitatem: idque tam ingeniose, vt nullus id agnosceret, donec tandem accurreret Propheta Daniel, qui cinerem spargens eorum fraudes aperuit. O si Deus nobis tales destinares Danieles, quam multos tales detegeret, qui diuini altaris præsidio veniant in suis voluptatibus, curis, fraudibus, illoque sua furti, vsuras & auaritiam cohonestant: vt in illis Osee variationum impleatur: *Aræ factæ sunt ei in delictum.*

Querelam Dei ponderare possemus contra illam quæ præciosis, & multicoloribus vellibus, à Deo sibi dono concessis, sua idola contegebat: *Et tulisti vasa decoris tui, de auro meo, atque argento meo, & sumpsisti vestimenta tua multicoloria, & operuisti illa.* Ille qui titulo iustitiæ suæ tegit odia, & furentem palliat passionem, quæ in eum sauit à quo offensus est; ille qui prætextu, quoddam cum illum Deus patrem fecerit, filijs suis debeat thesaurizare, suam in pauperes sanctitatem cohonestat, ille qui sub nomine pij operis alcius faciendi, seu monasterio auxiliandi, suam sanctificat cupiditatem, quò pauperculum suum opprimat debitorem. Ita perfidus Saul suam auram condecorauit inobedientiam, titulo religionis ac sacrificiorum, & diuini cælii, greges Amalec altoquin occidendos, referuando.

Pari modo, simili dolo patricida Absalon suam in patrem Dauid cooperuit rebellionem, simulachro deuotionis, quod votum suum tenderet in Hebron impleturus, interim subditorum prouocat animos, vt in patrem insurgant perduelles. Sub pallio charitatis, & imagine defendendi miseram puellam, illam alter sua detinet domo, & si quando verò talem admones vt domo eiciat lapidem vt si que offensionis, respondet; se illam nolle diffamare, quam si foris eliminet, actum est de eius honore & animæ salute: nullus enim illi manum porriget auxiliarem. Liberet vos Deus à tali specie peccatorum, quibus de causis. Prima: sunt enim contra Deum grauissima scelerata, & quantum ad illam circumstantiam, Sodomorum sceleribus atrociora, vt diximus & illa perpetrantes sunt illis similes blasphemis, qui simulant se Christum vt Regem adorare,

capit

capiti eius spinam coronam imposuerunt, quā caput ei terebrabant, ac cordis intimum penetrabant. quique sub salutationis nomine in eum conspuentes illudebant.

Secunda: eo quod peccata sint, quæ non corriguntur, ob quam rationem illa Spiritus S. vocat fortia. *Cognoui scilicet vestra, & fortia peccata vestra.* Quando byllus est simplex de facili rumpitur, si verò illi assuas fortem suffulturam, hæc ita roboratur, vt tam difficilè rumpatur, atque ipsa suffultura. Peccatum tela est flaccida, telas araneorum illa vocat Spiritus S. quotiescumque quis peccatum aliquod committit simpliciter, sub nullo prætextu vt cognoscat peccatum esse factum, & in animæ corporisque dampnum vergere, Deum sibi aduersari, dæmon esse se eradicatum potestati, pedem retrahit: hic suam perpendens vitam luxuriosam, alter à prædicatore correptus, aliter confessorij diligentia, dirumpit simplicem illam telam. Verumtamen quando virtute ali qua fulcitur, forte euadit peccatum: cum enim illa se miser decipiat suffulturam uedum hoc iudicat vitium, sed id quod in rei veritate tale est, insuper vt virtutem veneratur: Patcat tibi Deus, ait Diuus Cypria *quando miseris sunt religiosa delicta.* Hoc Iudæorum erat crimen: ostendit utem Christus, quantum hoc sibi displiceat, quā illos salutis spe priuatos censet; cum ipis nec prædicet vt conuertantur nec eos moueat vt emendentur, nec tantum patitur impudentiam, sed ilico vt vidit, nihil motus, illos cædit duro flagro ac tribus verbis quid agant explicat, laruam in furtis, rapinisque detraheus, ait: *Fecistis illam speluncam latronum.*

§. 16. Sanauit eos. Omnes infirmos curauit Christus in templo: locus enim est omnibus misericordie, vt dixit Dauid.

40 **E**t accesserunt ad eum cæci, & claudi in templo & sanauit eos. Eiectis templo violatoribus, & loco sacro abutentibus, cepit in eo Christus illuminare cæcos rectificare claudos, infirmis salutem impertiri: quasi dicat: Ecce ad quid erectum sit templum, non ad cupiditatem, vlturam, latrocinium, prophanationem & omne scelus; *Auerte ista hinc.* Domus est Dei ad quam acceditur, ad Dei misericordiam eiusque beneficia impetranda, vbi illa largitur manu adeo liberali, vt quotquot eò veniunt luis malis remedium quaerunt, certo certius illud consequantur, hinc videtis, in quem finem templum

Hieron. Bays. de Lanza Tom. 1.

Deo consecrentur, & in quem finem voluerit Deus nos eis vti, scilicet, vt loca sint destinata, Deus vbi ab eo postularemus supplices & obtineamus nunquam hilares Dei benignitatem, remedium nostris calamitatibus, paupertati nostræ subsidium, & salutem nostris infirmitatibus singularem. Notat scilicet sed Oleaster. *Namquam legimus, Deum insisuisse in hoc mundo domum iustitie, in qua reos puniret, aut saltem iudicaret, sed cum sit clemens domum, qua peccatis nostris propitiaretur, instituit, non vnicam sed paucis infinitis. Quot enim sunt Ecclesie, tot sunt domus propitiacionis. Et erexit cornu salutis in domo Dauid, &c.* Sociavit Dauid precibus nostris Dei misericordiam, quam si prostratus rogaueris, assequeris. *Benidictus Deus, qui non amouit orationem meam, & misericordiam suam à me.*

Hoc optimè declaruit vitorum sapientissimus, quando constructo illo permagnifico templo, non æstimabilibus diuitiis auro, argento, gemmisque pretiosis toti orbi admirando, hoc primum declarauit, (teste Spiritu S.) hoc se templum, non erexisse, quasi eo Deus indigeret, cum illi nulla deficiat domus, incult enim orbis illos cælestes: cuius tanta quoque sit maiestas vt nec illi tanta sint capaces magnitudinis. Secundum protestatur: se hoc erexisse templum tantummodo in commodum nostrum, vt in eo Deus, tamquam in propria moraretur domo, & hoc Dei nosceremus ille habitaculum, vt eò recurreremus auxilium nostris necessitatibus precantur. *Ve sint oculi tui aperti super domum hanc die ac nocte de qua dixisti: Ecce nomen meum ibi, vt exaudias in loco isto, orationem serui tui, & populi tui Israel si peccauerit homo, &c. Et venerit coram altari tuo in domum tuam, tu exaudias de celo, &c. Si fugerit populus tuus inimicos suos, &c. si clausum fuerit caelum, & non pluerit propter peccata nostra, &c.* Perpendit D. Basil. Illa Dauidis verba: *In templo eius omnes dicunt gloriam in illis colligens quid nobis agere conueniat in templo: nimirum glorificare Deum, illum laudare ac honorare: ad hoc & non ad confabulationes, dissolutiones, iustifiones, cachinnos &c. templum Deo consecratur.*

Porro declarat Dauid quid intenderit inter domum Dei, & Regum terra palatia: In his etenim multi ad fideia Regem laudibus extollunt, pro beneficiis sibi collatis gratias mi. sed hi non omnes: cum in his sint egallula, in quibus miserè corquentur male factores, furesque puniuntur, hi verò gemunt, conuertuntur, lachrymantur. In deo autem Dei, omnes habent,

Tc vudo

Amos 6. 5
12.
Ipsa 9. 5
11.
Quæ sunt peccata fortia.

D. Cyprii
Epist. 1.
ad Diu.
100.

3. Reg. 8.
29. & 2.
Paral. 6.
21.

Hom. 15.
in Ps. 28.
Ps. 28. 9.

41

vnde Deum glorificent. *Omnes dicunt gloriam:* eo quod in Dei domo castigatur nemo, nemo torquetur, nemo condemnatur, ac omnes misericordiam, omnes peccatorum obtinent remissionem, doctrinam, dona, Sacramenta. Hic te parvulum baptizant, peccatorem absolunt, ignorantiam prædicant, esurienti panem ministrant cœlestem, plenarias largiuntur indulgentias. Vnde colligas præ cæteris magnum hoc esse Dei supplicium, quando templa nobis auferuntur. Stupendum terriculamentum Dei lego apud Ozeam, quod subtiliter expendit Abbas Rupertus. Huic Deus præcipit, vt prædicet, & vocem suam instar tubæ exaltet testetur Deum grauius eorum peccatis exacerbatum, qui prouide proposuerit locum tradere inimicis, vt irruant velut aues rapaces super domum suam: *In gutture tuo sit quasi tuba.* Insonet guttur tuum vt tuba sonora, quæ sonum emittit cœlestis intelligibilem, qui ab omnibus distinctus audiat. Domine quid dicam: *Quasi aquila super domum Domini, pro eo quod transgressi sunt fœdus meum, & legem præuicanti sunt.* Prædico vobis, quod propter peccata vestra, velox aderit inimicus, vt aquila rapax prædæ inhians super domum meam, illam destructurus. Quid Domine: quale est hoc illis supplicium, & poena quæ illorum diris dominos, funditus euetis, vt veniant hostes, qui eas solo adæquent, porro vestram diruant, non illorum ac tuum dixerō nocuentum? Hoc mihi neutiquam nocet (ait Dominus) sed illis hoc est grauissimum damnium: est enim domus mea, refugij locus asyllum tutissimum, obtinendi peccatorum remissionem, vitam & misericordiam: si hæc illis auferatur, sibi persuadeant omnia illis deficere. ac proinde meam eueti domum, nihil aliud est, quam omnium horum, ac benedictionum fontem illis obturari. Hic cœci illuminantur, claudi saluant vt vituli de armento, infirmi solidantur, & protri sanantur omnes, *Sanauit eos in templo.* Huc festinus accurre, dum premeris angustias, vt tibi Deus intellectum illuminet, accendat voluntatem, tuos mortificet appetitus, tuam sanet animam, tuos suppleat defectus, tuasque curet medicus infirmitates.

Ose. 8. 1.

§. 27. Numquam legistis: Ex ore infantium &c. *Maiorem vim habuit vox infantum; quam Daniels; quam vt talem expendit propheta rex Dauid.*

Videntes autem Principes Sacerdotum, & Scribae mirabilia quæ fecit & pueros clamantes in templo, & dicentes: *Hosanna filio Dauid: in genati sunt, & dixerunt: Audi quid isti dicunt? Viderunt mirabilia quæ in templo operabatur Christus, & omnia illis fuerant vt clari in oculis præ nimia inuidia: verum id quod præ cæteris illorum torquebat animos, hoc fuit singulare, & in Christi laude præcipuum quod pueruli matrum vberibus suspensi, transeunte Domino, conuersa facie ad illum, vt alaudæ, reguli, philomelæ cœlestes. decantarent, gloriam ac triumphum, cum confitentibus vt Deum, Regem, Dominum & Saluatorem: *Hosanna Filio Dauid.* Ad quem expendit D. Chrysof. Quod ex Dei consilio, præuolens Dauid spiritu Prophetico hodiernum miraculum esse illud, quod illis Christus reuocat in memoriam, & iam impletur. Ex ore infantium & lactentium &c. vt intellegemus non simplicem tantum populorum vocem in scriptura *Infantis*, sed pueros sugentes vbera, in quibus ipsa natura mihi simile quid poterat operari. Hoc (inquit) fuit supremum quoddam miraculum, & Christo proprium huic occasione referuatum. Si mortuos ad vitam reuocauit, reuocauit & Prophetas, si leprosos mundauit, mundauit Naaman Syrum Eliseus: Si demones eiecit, Dauid quid simile egit: licet eorum uolus, vt Christus, nihilominus facta fuerunt operata: *Ulla quidem (ait) etiam antefacta sunt, & si non sic, tamen facta sunt.* Hoc autem mirabile, numquam: erat enim soli Christo referuatum: quocirca dixit Moysi dum se ne legationem obeat, excusat, vt balbum, hoc esse opus summi: *Quis fabricatus est mutum & surdum, videntes & cæcum:* Et ipse Isaias: *Quidat linguæ expertus is qui sunt: impeditiorum lingua.* Ita hunc locum legit D. Chryf. & alia huic proposito conformia perpendit. Hinc quoque declarat hæc verba: *Perfecisti laudem.* Alij sic exponunt, quod dicere voluerit, nascente Christo in mundo, caustarunt Angeli de cœlo diuinas eius laudes. *Facta est cum Angelo multitudine militum cœlestis laudantium Deum & dicentium: Gloria in Altissimis Deo.* Ne verò dixeris testimonium hoc laudis tibi non satisfacere, vt pote cum sic familiarum domus, & duci*

D. CHR.
In Psal.
T. 1.
Psal. 83.Exod. 4.
11.
1. cor. 13.
1. cor. 13.Luc. 11.
11.
11.

duci possit in suspicionem vel quod voces illa fuerint Phantasmata formata in aere, inter noctis tenebras, ideo huic incepto cantui Angelorum hodie vltimam addunt perfectionem Angeli terreni, pueruli lactentes, tam simplices, & ob omni suspitione prorsus alieni, vt eorum nequeat perueri sinceritas, vel vlla quamlibet altura ac sagaci multiâ, corrumpi simplicitas, nec obici potest phantasticas fuisse formationes inter noctis caliginem, sed cum ipsos suis cernant oculis, mediâ luce, & suis audiant illos auribus Dei facta laudesque personantes.

43 Adest opportunè D. Ambr. In illud Pastores *venenat sellinantes &c.* Considerat, & quàm congrue venenat pastores, vt personæ Christi in cap. 1. primi sicut teltet. *Non mediocre fides hoc videatur. Tur exom. lura, quod vilis sit persona pastorum: certe quo vilior ad pueruliam, eo praeior ad fidem.* Magnum est simplicis plebis testimonium, sine furo, sine dolo: in hoc autem cum primum locum obtineant lactentes, pariter & eorum testimonium praecelet, quo suis laudibus, & confessionibus, de Christo Domino testantur encomiaste. Explicat alij, quod hic David scelette aperuerit mysterium, licet prædicto non adeo distimile. Allato per virginem matrem Christo puerulo in templum, præordinavit Deus, vt eum ibidem aanis grandæui præstolarentur, qui, quis esset qui templum adiret, testarentur, maiestas eius quanta, quanta diuinitas in tantillo corporeculo lateret abscondita. Ita Spiritus S. ipso die Purificationis Virginis purissimæ præuenit, ac præmonuit Simeonem senioreni, vt eum in templo expectaret aduenturum. *Es venit in spiritum in templum.* Quocirca vt eum vidit, cordis vlnis flumit, cepit vt cygnus pueruli laudes decantare: *Nunc dimittis seruum &c.* Erat & ibidem Dei iulinctu Anna Prophetissa octoginta annorum ætate declius, adeo in omnibus pietatis operibus instructa, adeo in diuinis mysteriis illuminata, vt pote quæ tot vitæ annos orationibus ac ieiuniis ipso in templo impendisset; publicum illa de Christo reddidit testimonium: *Loquebatur de illo omnibus, qui expectabant Redemptionem Israel.* Deus puer est, infans, èlinguis, non loquitur, adsunt seniores, prudentes, sapientes: *Quia in antiquis est sapientia, & in multo tempore prudentia.* qui illum prædicent, collaudent, contestentur. Etus præcõnium inchoarunt seniores, ipso adhuc puerulo: modo verò quando prouectiores est ætatis, & per se loquitur ipso ad vltimam metam properante, perficiunt pueruli, & vltimam eius encomiis achibent manum, &

testimonium auditur irreprehensibile, irrefragabile. Hoc est autem illud prodigium, quo Christus suas obserauit laudes, & confessiones suæ Diuinitatis (ait D. Chryl.) qui cum puerulus esset & èlinguis suam prædidit potentiam linguas dirigens seniorum: modo factus adulator, eandem ostentat linguas soluens oraque patuulorum.

Ad clariorem declarationem prædictorum Davidis verborum varias expendit selectiones ex Hebræis: vbi enim nos legimus: *Terfecisti laudem*, legunt alij *Fundasti laudem*: q. d. Quod laus hæc fuerit fortissima petra, quâ Christus se Deum ostentabat, & suos confundebat applausus. Alij demique: *Constituisi robur*: Nullum quippe fortius illo robore, quò Christi confundantur inimici, ipse verò extollatur, ac prouide illud tanquam vltimum apposuit: omnium enim Christi miraculorum fuit hoc vltimum: quò manum vltimam, & coronidem eis quæ patrauerat in suæ Diuinitatis testimonium impofuisse videatur.

Notat insuper D. Chryl. quòd subtiliter ac præclare cecinerit vates Rex: *Vi destruas inimicum & vltorem*, Attende (ait) quo vergebat illud ex Dei consilio miraculum. Perस्पice & ad oculum hic descendimus Principes ac Sacerdotes, qui paulo ante Christum morti deuouerant, quos neruose vocat *Inimicos & vltores*. Vltores dicit: eo quod hoc principaliter intenderent, populo persuadere, quòd Dei iniurias vltiscerentur, ac prouide se Christo prodent inimicos, vt pote honoris Dei viri zelosi, quòd & ipsi Christo dixerunt, hanc esse suæ in illum persecutionis rationem, quòd sibi indebitum, Deo autem debitum honorem superbus arrogaret: *Quia tu homo cum sis, facis teipsum Deum*. Quod iterum 33. D. Ioannes apertius dicit: *Propterea querelant eum iudæi interficere: quia patrem suum dicebat Ioan. 5. 18. Deum, equalem s. factens Deo.* Inimicum & vltorem (ait D. Chryl.) dicit populum iudaorum, D. Chryl. qui præferebant hoc facere, tanquam patrem vltiscerent. Hoc miraculum (ait) factum fuit propter ipsos nominatim, in suæ Diuinitatis clarissimum argumentum, non vero vt crederent, iam enim patebat eorum extrema, & irremediabilis peruersitas: oculi enim eorum excaebantur, ne eum agnoscerent, & impletum est varicinium Isaie, teste D. lo Ioanre: *Excæca ter populi huius: sed, vi destruas id est, vi censuras* Propter illos igitur factum est hoc miraculum. Alia fecit Christus, in gratiam & beneficium illorum, qui ea recipiant: hoc autem in suorum inimico-

44

I. Principes dicuntur a Dauidæ Dei vltores.

Ioan. 6. 10.

Tom. 1.

Psalm. 2.

Isai 6. 10.

rum confusionem maximam. *Alia non propter inimicos facta sunt, sed ut accedentes beneficium acciperent, ut docerentur alij: hoc autem, ut cor inimicorum obsrueretur.* Alij legunt, (vt notat D. Chrysoft.) *Propter alligantes te:* quibus verbis Dauid perspicue declarat hos Principes reprobos, qui Christum iam cruci addixerant, & mandata proclamabant, vt cum captum, ac vinctum traheret, quicumque potuisset, Ecce petiri, in quem tanta molimini, quem quæritis alligare, qui mutas infantium linguas nouit deligare, *Qui linguas infantium facit d. fertas.* Apud alios lego: *Vt cessare facias inimicum:* Erat hoc sufficiens miraculum, quò à tam damnabili proposito ac malitia resliret, qui eam adeo cordi non habuisset, vt diabolus, inuiseraram.

Sapia 6.10

Totus populus contra pudicam Susannam conuocabatur, quam contra iuris ordinem morti adiudicant seniores illi vt lapidaretur, seniores æquum, magis malitia, quam ætate, & iam omnes conueneratis lapidibus adstant vt eam illis præfocarent. At vero Deus Spiritum excitauit iunioris Danielis: qui lactens non erat infantulus, sed excellerat ex exorbis & adulescens duodeennis, illis autem rapido furoris sui cursu delatis vt sententiam exequerentur iam latam ac denunciatam vocem atollit & Susannæ prædicat pudicitiam, innoxium clamat fundi sanguinem: *Mundus ego sum à sanguine huius.* Tanta valuit iunioris huius vox auctoritate, vt presum cuncti siscerent, quærent, quis ea diceret, quis illum moueret, quò fundamento, & in tribunal reuertentur, eam causam denuò tractaturi, quàm iniussè desinuerant, quo factum vt & pudice Susannæ pateret innocentia, & iudicem seniorum in correctam malitia. Admirare in quem finem Deus Spiritum exciter puerorum, moueatque linguas innocentium. Erant hi pueri Daniele iamiores. *Lactentes* Quis horum potuit mouere spiritum? quis illam excitare pueritiam?

Dan. 13

46.

quis illas dirigere linguas nisi Spiritus S. *Ex ore infantium & lactentium profecti laudem.* Perfectior multa est Christi laus, ea quam proloquitur Daniel de Susanna, quia manifestè, & explicite eum protestantur esse Deum, Dominum, Redemptorem, & Messiam: Ad quid? *Vt cessare facias inimicum;* in itinere & proposito suo, quo iam cepit Christum perdere, quem morti dedicarat, vt equos illos effraenes detineat in cursu suo procurrentes. Et valde congruè de-

Psalm 8.

clarat hoc Christus, cum enim ipsos hoc miraculum præ cæteris percelleret attonitos, sicut illa quæ Christus operabatur, oleum erant eorum malitia incendendæ, quò vehementius frændens eorum incaleceret inuidia; hoc eos tam ardentem inflammavit, vt mortali rabie furentes, in Christum conuersi, interrogent factuosi: *Audis quid isti dicunt? q. d. vt quid adeo dissonas vocas patris, voces adulatorias, acclamationes indecentes?* Respondet illis Christus: *Vtique. Num quam legis: quia ex ore infantium, &c. q. d. (interprete D. Chrysoft.) Vtique illas audio: Vestrum erat illas audire: non enim propter me, has voces disposuit Spiritus S. sed in gratiam, in salutem vestram. Vtique illas audio: sed in hoc maxime prodesse, si vos illas audiretis. Dicere poterat, quod paulo ante dixerat: *Hæc vox non venit propter me, sed propter**

vos. est vtiq; Spiritus Patris mei, qui eam format ad implens regis prophetæ vaticinium, nimirum quod vltimum, perfectum, securum, & indubitandum laudis filii sui testimonium, daret per infantium linguas, elinguium acclamationes, & vota pusionum. Cum ergo hoc vobis non satisfaciat, non est quod vltius progrediamur, nec aliud superest agendum; ac protinde, *Relidis illis, abij foras extra e uitatem;* & quidam vultus mentisque commotione: quasi expresso signo illos vt reprobos deserens, & omni spe salutis denudatos, secessit, ad sicum non habentem fructus, cui male dixit, quæ continuo à radicibus exaruit: vt omnibus innotesceret, nihil ab illa boni sperandam vltius, nisi vt succidatur, & in ignem mittatur adurentia. Audistis hæc charissimi? Has voces intellexistis? Mirabilia hæc vidistis? Scitote hæc omnia in vestrum fieri emolumentum: quol si in tantum creuerit malitia tua, vt in mentis tux curia Christum morti deuoueris, proponens eum grauius offendere, vel illum tuis secleribus persequeris in correctus, vel funibus astrinxisti peccatorum: reuertere retrorsum, attende maturius in quem audax movearis, quem offendas præsumptuos. In te conuertere, saniora concludere consilia, quæ sint tibi in salutem, vitæ correctionem, peccatorum indulgentiam, dispositionem ad Dei gratiam & misericordiam impetrandam, & æternæ gloriæ consecutionem. Amen.